

APPELL

Nr. 2/2025

Palestina

Side 4

1. mai-aksjonen

Side 8

Gir alt til Folkehjelpa

Side 12

Utgitt av: Norsk Folkehjelp • www.folkehjelp.no

Minerydding:

Viktigere enn noen gang

Side 22-32

APPELL

Tidligere Melding, Helse, Helse Miljø
Trivsel, Norsk Folkehjelp og Magasinet
Norsk Folkehjelp

Utgiver: Norsk Folkehjelp
Nr.2, 2025. Årgang 85

Postadresse:
Postboks 8844 Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:
Norsk Folkehjelp
Stortorvet 10, Oslo

Telefon: 22 03 77 00

Internett: www.folkehjelp.no

Redaktør: Torunn Aaslund
E-post: taa@npaid.org

Medarbeidere dette nummer:
Sissel Fantoft, Espen Brekke, Ingvild
Vettrhus, Ingebjørg Sørenes, Ludvig
Gundersen, Kirsti Knudsen, Beate
Victoria Ørbeck, Henrik Stabell, Maria
Naal, Marijn van Broekhoven,
Aleksander Vikebø, Mohamad Asam,
Hans Fredrik Asbjørnsen.

Grafisk utforming: LO Media
Trykk: Ålgård Offset AS, Ålgård
Opplag: 30 262

ISSN 0804-7758

Annonsekontakt:
Arild Halsne, tlf.: 915 90 578
E-post: arild@hrme.no

Redaksjon avsluttet: 7. april

Signerte artikler gir ikke nødvendigvis
uttrykk for Norsk Folkehjelps syn.

Ønsker du å bli medlem? Kontakt oss
på telefon 22 03 77 00, eller besøk
oss på www.folkehjelp.no

Norsk Folkehjelp

F Fagpressen
Opplagskontrollert

LEDER

Alarmen går!

Lampene lyser rødt for demokratiet i mange land. Ekstreme høyrekrefter ryster verden, og på rekordtid bygges etablerte samfunnsstrukturer ned. Bøllene har overtatt, med konstant utestemme. De kjefter og håner. De sjokkerer, lyver, truer og presser.

De gamle spillereglene gjelder ikke lenger. Internasjonale lover overses, transnasjonale organisasjoner latterliggjøres. Mediene – sammen med domstoler og sivilsamfunn – er under angrep.

Da USAID og annet internasjonalt bistandsarbeid over natta ble nedstengt, rammet det de aller mest sårbare menneskene verden over. USA har stått for 40 prosent av all bistand. Nedstengingen betyr at millioner av mennesker sendes ut i ekstrem fattigdom, med fare for å dø av sykdommer og sult.

Norsk Folkehjelps arbeid for å rydde miner og eksplosiver er også rammet av nedstengingen. Hvert år dør eller skades flere tusen mennesker av miner og eksplosiver som ligger igjen på bakken etter krig og konflikt. De fortsetter å drepe i mange år etter at stridighetene er over, og derfor haster det å få de farlige etterlatenskapene opp fra jorda og tilintetgjort.

Det nye sikkerhetsklimaet har også satt de internasjonale avtalene under press, og flere land sier nå at de vil trekke seg fra viktige våpentraktater som det tok mange år å kjempe fram.

Nedstengingen rammer også mennesker som kjemper for vanlige folks rettigheter over hele verden. Sivilsamfunnsorganisasjoner for kvinner, urfolk, bønder og arbeidere mister finansiering, og mange forfulgte aktivister mister dermed sin beskyttelse.

Vi som trodde at verden gikk framover – ikke raskt og ikke i en rett linje, men likevel framover – må innse at vi er inne i en annen tid. En farlig tid. Hvordan kan vi klare å snu utviklingen før det er for sent?

Organisering er svaret. Vi må støtte dem som står i første rekke i kampen. De som risikerer sine liv mot overmakt. Bare sammen kan vi snu utviklingen. Dette er også budskapet i årets 1. mai-kampanje, og viktigere enn noen sinne.

Torunn Aaslund
Torunn Aaslund
Redaktør

INNHOOLD

FØLG NORSK FOLKEHJELP

TEMA: Minerydding er viktigere enn noen gang. FOTO: NGUYEN A

AKTUELT

- 04** Tid for handling for Palestina
- 06** Varsellamper i Sør-Sudan
- 08** 1. mai: Rettferdighetskamp i Kambodsja
- 10** 1. mai: Står opp mot diktator
- 12** Grepa kvinnfolk på Hurpehaugen
- 14** Malm: en bro til arbeidslivet
- 18** Redningsaksjon i engelsk nasjonalpark
- 20** Paradigmeskifte i bistandsbransjen

TEMA: MINERYDDING

- 22** Mine- og eksplosivrydding er viktigere enn noen gang
- 24** Nytt håp i Syria
- 26** Krigen som fortsetter å drepe – 50 år etter
- 30** Nytt håp for bøndene i Kyselivka
- 32** Vil trekke seg fra minekonvensjonen

FASTE ANNONSER

- 33** Støtteannonser
- 34** Støtteannonser fra lokale klubber og foreninger
- 35** Hovedsamarbeidspartnere og regionskontorer

FORSIDEBILDE:

En av Norsk Folkehjelps eksplosivryddere bruker metalldetektor til å undersøke funn som er merket med røde flagg på en tidligere slagmark i Vietnam.

Foto: Nguyen A

Situasjonen til palestinere både i Gaza og på Vestbredden er verre enn noen sinne. – Vestlige ledere er medskyldig i forbrytelsene mot det palestinske folket, fastslår daglig leder Abbas Milhem i Palestinian Farmers Union [PFU].

Tid for handling

FORLATER ALDRI LANDET: Abbas Milhem leder Norsk Folkehjelps partnerorganisasjon Palestinian Farmer's Union (PFU). Han sier at det aldri er noe alternativ for Palestinerne å forlate landet sitt. – Enten lever vi her, eller så dør vi her, sier han. FOTO: HILDA KLAVENESS

SISSEL FANTOFT [tekst]

Abbas Milhem og PFU holder til i Ramallah på Vestbredden. Han er opprørt og fortvilet over utviklingen i Palestina.

– Våpenhvilen i Gaza varte bare i 52 dager, og siden er krigen gjenopptatt og er enda blodigere enn før. I løpet av én dag drepte The Israel Defence Forces (IDF) mer enn 400 mennesker, og jager folk nordover på Gazas-tripen, sier han.

Israels forsvarsminister Israel Katz har uttalt at dersom Hamas ikke frigir israelske gisler, vil «helvetes porter bli åpnet».

– Det er nettopp det som har skjedd – med støtte fra Donald Trump har statsminister Nethanyahu åpnet helvetes porter til Gaza. 72 prosent av de drepte er kvinner og barn, ingen nødhjelp slipper inn, og infrastrukturen er fullstendig ødelagt. Samtidig står verden stilltiende og ser på utslettelsen av et folk, sier han.

Milhem er sjokkert over Vestens manglende støtte til Palestina.

– Vestlige politikere smykker seg som forsvarere av demokrati og menneskerettigheter, men det internasjonale samfunnet gjør ingenting for å stanse Israels folkemord i Gaza og bosettervolden på Vestbredden. Det gjør dem til medskyldige i forbrytelser mot menneskeheten, fastslår han.

ETNISK RENSING. Milhem påpeker at den økende bosetteraktiviteten på Vestbredden i realiteten er etnisk rensing av den palestinske befolkningen.

– Israel har flyttet store militære tropper fra Gaza til Vestbredden, og blant annet angrepet flyktningleiren i Jenin, forteller han.

To flyktningleirer i Tulkarem er også angrepet av IDF og i følge FN har 22.000 mennesker blitt fordrevet fra disse leirene.

600 hus i leiren er ødelagt, og mer enn 20.000 mennesker er drevet på flukt.

– Leiren er omgjort til en militærbase for IDF. Jeg besøkte nylig Jenin, og så med egne øyen hvor forferdelig situasjonen er. IDF's plan er å gjøre leiren ubeboelig for mennesker, slik

at palestinerne flykter til Jordan, på samme måte som de prøver å fortrenge palestinere i Gaza til Egypt eller andre land, sier han.

To flyktningleirer i Tulkarem er også angrepet av IDF og i følge FN har 22.000 mennesker blitt fordrevet fra disse leirene.

Israel Katz er i gang med å organisere «en frivillig overføring for innbyggere i Gaza som uttrykker interesse for å flytte til tredjeland, i samsvar med israelsk og internasjonal lov, og etter visjonen til USAs president Donald Trump».

– Regjeringens politikk legitimerer bosetternes angrep på palestinske bønder på Vestbredden. De raserer hjemmene deres og stjeler husdyrene, og flere har blitt drept, sier han.

PLANTER HÅP. PFU gjør så godt de kan for å støtte palestinske bønder på Vestbredden.

– Med hjelp fra våre samarbeidspartnere, blant annet Norsk Folkehjelp, distribuerer vi pakker med mat, og vi driver alle våre ordinære programmer videre. I løpet av det siste

året har vi også etablert 15 frihetsgårder, hvor palestinske bønder som er fordrevet fra sine hjem av bosetterne kan dyrke mat. Gårdene er omkranset av kraftige gjerder for å beskytte bøndene mot bosettere og ville dyr, opplyser Milhem.

Å plante frø er også en måte å plante håp på, mener han.

– Håpet om ei framtid for Palestina er det som driver bøndene videre under fryktelig vanskelige forhold. Det er ikke noe alternativ for oss å forlate landet vårt – enten lever vi her, eller så dør vi her, sier han.

Milhem tilbringer april i USA, hvor han blant annet skal ha møter med propalestiniske kongressmedlemmer og andre som er solidarisk med kampen til det palestinske folket.

– Vi håper at folk i USA og Europa i økende grad klarer å påvirke sine myndigheter til å iverksette sanksjoner og tiltak mot Israel. Det holder ikke lenger med tomme ord; nå er tiden inne for handling, sier Abbas Milhem.

DREIER MOT HØYRE. Jørgen Jensehaugen er seniorforsker i The Peace Research Institute Oslo (PRIO).

– Det er fryktelig mye som skjer, og som alltid får vi litt motstridende informasjon. Det viktigste å være klar over nå er den økte politiske makten til ytre høyre i Israel. De ønsker av ideologiske grunner en annektering av hele Vestbredden, sier han.

De mest ytterliggående deler av bosetterbevegelsen har i realiteten fått carte blanche fra myndighetene til å gjøre som de vil på Vestbredden.

– Myndighetene brukte også Gazas angrep på Israel i oktober 2023 som et mulighetsrom for å bevæpne bosetterne, forteller Jensehaugen.

Annekteringen av Vestbredden øker gjennom flere parallelle strategier:

- Bevæpnede militser som utøver vold og vandalisme mot palestinere.
- Større vilje til bosettinger i nærheten av palestinske landsbyer, noe som er spenningskapende.
- En økende andel av dem som tjenestegjør i hæren er drevet av religiøse og nasjonalistiske motiver.

Jørgen Jensehaugen
FOTO: PRIO

– Bosetterbevegelsen har vært aktiv siden 1970-tallet, og skyter alltid fart jo mer ytterliggående regjeringen er. Den ideologiske høyredreiningen vi ser i Israel nå speilles også i hæren, som tidligere ble sett på som et sikkerhetsorientert etablissement.

– Konsekvensen er at hæren ikke gjør noe for å stoppe bosetterbevegelsen, heller ikke når de bruker blind vold mot palestinerne, legger han til.

MASSIVE DEMONSTRASJONER. Den norsk-palestinske filmen *No Other Land*, som vant Oscar for beste dokumentarfilm, beskriver hva som skjer på Vestbredden gjennom opp-tak i landsbyen Masafer Yatta fra 2019 til 2023.

– Filmen viser tydelig hvordan bosetterbevegelsen har utviklet seg i løpet av disse årene. I starten er bosetterne i bakgrunnen, men senere ser vi hvordan de jevnlig angriper landsbyen under hærens beskyttelse, sier Jensehaugen.

I slutten av mars ble en av filmens regissører, Hamdan Ballal, angrepet og bortført av bosettere utenfor hjemmet sitt.

– Det som skjedde med ham illustrerer samspillet mellom bosetterne og hæren: Først ble han angrepet og banket opp av bosettere, og mens han ligger skadet i ambulansen, blir han arrestert av soldater, sier Jensehaugen.

Nyhetsbildene viser at det også foregår store demonstrasjoner mot regjeringen i Israel, men de handler ikke entydig om israelske angrep på palestinere. Bildet er mer nyansert, understreker Jensehaugen.

Mye av motstanden mot regjeringen handler ikke om motstand mot behandlingen av

palestinere, men om den israelske rettsreformprosessen og korrupsjonsanklager, forklarer han.

ULOVLIG OKKUPASJON. At Donald Trump ble gjenvalgt som president i USA var også fryktelig dårlig nytt for palestinere, sier Jensehaugen, selv om han tviler på at Trump mente alvor med å lage et ferieparadis på Gazastripen.

– Det ville ha kostet masse penger og ført til et amerikansk fotavtrykk i Midtøsten. Det problematiske med slike utsagn er likevel at de gir legitimitet til ytre høyre-krefter i Israel som ønsker en etnisk rensing av palestinerne i Gaza, sier han.

Trump har også varslet en uttalelse om annektering av Vestbredden.

– Israel opplever at de får amerikansk støtte og velsignelse både når det gjelder krigen i Gaza og prosjektet om annektering av Vestbredden gjennom bosetterbevegelsen, påpeker han.

Så hva kan verdenssamfunnet gjøre for å protestere mot Israels behandling av palestinerne? FN tok et tydelig standpunkt i juli i fjor, da Den internasjonale domstolen (ICJ), FNs øverste juridiske organ, slo fast at Israels bosettingspolitikk på Vestbredden og i Øst-Jerusalem er brudd på folkeretten.

– Det åpner opp for økonomiske sanksjoner, som boikott av produkter fra okkuperte områder, eller fra Israel generelt, men slike reaksjoner skjer ikke over natta. Så for øyeblikket ser framtida fortsatt dystert ut for den palestinske befolkningen, sier Jørgen Jensehaugen.

BOSETTINGENE TRUER: Palestinsk landbruksproduksjon, men en israelsk bosetting som kommer stadig nærmere skimtes i åsen bak. FOTO: HILDA KLAVENESS

Nå blinker varsellampene i Sør-Sudan

Den norske ambassaden i Sør-Sudan valgte 26. mars å stenge ned midlertidig og sende alle diplomatene ut av landet. Samme kveld ble visepresident Riek Machar arrestert i Juba. Hvorfor skjer dette nå? Har fredsavtalen fra 2018 raknet helt? Hvordan rammer konflikten sivilbefolkningen, og hvordan påvirker dette Norsk Folkehjelps arbeid i landet?

HENRIK STABELL, Norsk Folkehjelps landdirektør i Sør-Sudan (tekst og foto)

NRK Nyhetsmorgen hadde 11. mars 2025 et innslag om Sør-Sudan med tittelen *Fare for ny borgerkrig*. Den nasjonale hæren South Sudan People's Defence Forces (SSPDF) har i årevis hatt kontroll i byen Nasir nordøst i landet, men vært i gjentatt konflikt med en væpnet gruppe fra området kalt «White Army».

I begynnelsen av mars tok White Army kontroll over byen og erobret militærleiren der. Da den øverste lederen av den nasjonale hæren i Nasir og en gruppe av hans soldater skulle evakueres av FN-organisasjonen UNMISS, brøt det ut skyting. Både generalen og en FN-ansatt ble drept.

Nasir har siden blitt bombet fra lufta flere ganger, og konflikten spredte seg raskt til andre byer i samme delstat. Ugandiske styrker har også kommet for å støtte president Salva Kiir. 24. mars bombet regjeringshæren en leir kun 30 kilometer utenfor hovedstaden Juba, hvor opposisjonspartiet stiftet av Riek Machar – SPLM-IO (In Opposition) – hadde en militær styrke. Dagen etter var det

en stor mobilisering av sikkerhetsstyrker rundt om i Juba og nye trefninger rett utenfor byen.

SPLITTELSEN I FRIGJØRINGSBEVEGELSEN.

En lang historie kort fortalt: Under borgerkrigen som varte fra 1983 til 2005, oppsto det en svært ødeleggende og alvorlig splittelse i den sørsudanske frigjøringsbevegelsen/-hæren SPLM/A (Sudan People's Liberation Movement/Army). En av lederne, Riek Machar, brøt ut i 1991 og fikk støtte fra regimet i Khartoum som SPLM/A kjempet sin frigjøringskamp mot. Han sendte soldater og mobiliserte en hær av ungdom fra sin etniske gruppe nuer – White Army – som dro til byen Bor og massakrerte befolkningen der.

Befolkningen i Bor var hovedsakelig fra dinkafolket, som også lederen i SPLM/A, John Garang, tilhørte. Selv om Riek Machar kom tilbake til SPLM/A i 2002 og etter hvert ble visepresident i Sør-Sudan, preger denne splittelsen fortsatt forholdet mellom ham og store deler av dagens øvrige ledelse i landet. Garang døde i en helikopterstyrt i 2005, bare måneder etter at fredsavtalen mellom Sudan og SPLM/A ble undertegnet i januar 2005, og

RIVALER: Uavhengighetsdagen 9. juli 2011. President ser vi visepresident Riek Machar.

nåværende president Salva Kiir overtok lederrollen.

KORTVARIG FRED. Sør-Sudan fikk sin selvstendighet i 2011, men to og halvt år senere, i desember 2013, brøt det ut borgerkrig. President Salva Kiir hadde det siste året konsolidert egen makt og fjernet en rekke av de andre tidligere lederne fra deres posisjoner. Riek Machars hus ble angrepet i hovedstaden Juba, men han klarte å flykte og opprettet så opposisjonspartiet SPLM-IO og en egen hær.

I Juba ble nuerbefolkningen utsatt for systematiske massedrap, noe som fikk White Army til igjen å mobilisere og angripe større byer i sitt nærområde, og til og med marsjere mot Juba. Dette ble først stoppet da Uganda kom president Kiir til unnsetning og bombet White Army fra lufta. Borgerkrigen var brutal, og spredte seg til store deler av landet.

I 2015 kom det på plass en fredsavtale og

Salva Kiir taler til folket, til venstre daværende generalsekretær i SPLM, Pagan Amum, og med ryggen til

Riek Machar kunne vende tilbake i april 2016, men etter tre måneder eksploderte det på nytt. Machar flyktet denne gang til Kongo og ble senere satt i husarrest i Sør-Afrika. Kampene i Sør-Sudan fortsatte inntil en «revitalisert fredsavtale» [R-ARCSS – the Revitalized Agreement on the Resolution of the Conflict in the Republic of South Sudan] ble framforhandlet i 2018. Det er denne avtalen som mange nå frykter og tror at har raknet helt.

BRUDD PÅ FREDSAVTALEN. Kampene i Nasir nå i mars sees i sammenheng med at president Kiir de siste månedene i økende grad har skjøvet Machar og hans opposisjonsparti SPLM-IO til side. I henhold til fredsavtalen er det en klar maktfordeling hvor SPLM-IO skal få velge enkelte guvernører, ministre og «The First Vice President».

Sør-Sudan har hele fem visepresidenter, fordelt mellom presidentens SPLM-IG (In

Government), SPLM-IO og andre opposisjonspartier. President Kiir har imidlertid nylig sparket to guvernører og en minister fra SPLM-IO, og fengslet en annen minister pluss noen generaler, også fra SPLM-IO. Dette er åpenbare brudd på fredsavtalen. Machar har sittet i en form for husarrest. Han har kunnet gjennomføre møter på sitt kontor, ellers har han vært tvunget til å oppholde seg hjemme med sikkerhetsstyrker stående utenfor huset.

Ministere og talspersoner rundt presidenten har gjentatte ganger hevdet at Riek Machar gjennom White Army har et ansvar for konflikten i Nasir og områdene rundt. Den siste tiden har det også vært konflikter i Western Equatoria og i Western Bahr el Ghazal hvor SPLM-IO har hatt guvernøren og egne styrker. Med dette bakteppet var det derfor ikke så overraskende at Riek Machar formelt ble gitt en arrestordre 26. mars. Det folk i Sør-Sudan spør seg er hvor langt partene er

villig til å gå i denne maktkampen? Blir det ny borgerkrig?

TUSENVIS AV MENNESKER PÅ FLUKT. Troverdige rapporter dokumenterer drap av sivile i kampene og bombingene. Bilder i mediene viser byer i brann og forbrente kropp, også barn. Sørsudanere mister sine kjære og må flykte fra sine hjem, mens landets ledere bedriver sin maktkamp.

Kampene og bombingene i Nasir og andre byer i delstaten Upper Nile State har så langt resultert i at rundt 60 000 mennesker er på flukt. Noen har flyktet over til Etiopia, mens andre søker seg til foreløpig tryggere områder i Sør-Sudan.

Norsk Folkehjelp er til stede i området Fangak i nabolandstaten Jonglei, hvor rundt 6000 mennesker har søkt tilflukt. Vi har blitt lovet blant annet såkorn og jordbruksredskap fra FN-organisasjonen FAO (the Food and Agriculture Organization) til fordeling blant internflyktningene. Vi søker i tillegg om norsk støtte til en kombinasjon av kontantutbetalinger, sanitærartikler for kvinner og informasjon om henvisning og psykososial støtte ved seksuell og kjønnsbasert vold.

LØPENDE DIALOG OM SIKKERHETEN. Til tross for at den norske ambassaden er midlertidig stengt og at kampene nå skjer rett utenfor hovedstaden Juba, har Norsk Folkehjelp og de andre organisasjonene som jobber i Sør-Sudan foreløpig valgt å bli. Internasjonalt ansatte som er på ferie nå får beskjed om å jobbe hjemmefra inntil situasjonen er mer stabil.

Vi har tett dialog med hovedkontoret i Oslo og andre organisasjoner i Sør-Sudan, og vi har planer for å raskt kunne sende ut ansatte dersom situasjonen eskaleres ytterligere og blir utrygg også i Juba. Vi har også løpende dialog rundt sikkerheten til våre lokalt ansatte i hele Sør-Sudan, og har planer for så raskt som mulig å kunne forflytte dem dersom situasjonen endrer seg der vi har feltkontorer og aktiviteter.

Det internasjonale samfunnets diplomati, hvor Norge har en sterk stemme i Sør-Sudan, gjør det de kan for å få på plass dialog og dempe konflikten. Men frykten for at det nå står for mye på spill og at det ikke lenger er rom for kompromisser, er stor.

Kvinner går i bresjen

for rettferdighet i Kambodsjas klesindustri

Da klesfabrikken Y&W Garment i Phnom Penh stengte dørene i februar 2024, ble over 4800 arbeidere stående igjen uten lønn, fødselsytelser og kompensasjon. I protest inntok 500 gravide kvinner og hundrevis av deres kolleger gatene, støttet av organisasjoner som jobber for arbeideres rettigheter. Sammen vant de fram – og fikk utbetalt millioner i kompensasjon.

INGVILD VETRUS (tekst)

Klesindustrien er Kambodsjas største arbeidsgiver – med én million mennesker som står for over 70 prosent av landets eksportinntekter. Nesten 90 prosent av dem er kvinner som jobber under vanskelige forhold – med lav lønn, utrygghet, diskriminering og trakassering som en del av hverdagen.

Da den kinesiskeide fabrikken Y&W gikk konkurs i fjor, mistet arbeiderne både jobb og rettigheter over natta. Gravide kvinner mistet fødselsytelser de hadde krav på, og tusenvis av ansatte fikk aldri sine siste lønninger.

På kvinnedagen 8. mars i 2024 mobiliserte nesten 1000 tidligere ansatte og marsjerte i hovedstaden Phnom Penh. Halvparten av dem var gravide kvinner. Med seg hadde de et opprop signert av mer enn 2000 mennesker. Sammen med fagforeninger og sivilsamfunnsorganisasjoner overleverte de kravene sine til arbeidsdepartementet, og gikk deretter i dialog med myndighetene.

Bare fem uker senere fikk de til sammen utbetalt 2,4 millioner amerikanske dollar i kompensasjon – inkludert sluttlønn og fødselsytelser.

ARBEIDERNE ORGANISERTE SEG. Norsk Folkehjelps lokale partner Center for Alliance of Labor and Human Rights (CENTRAL) er en lokal organisasjon som jobber for arbeideres rettigheter. Organisasjonen har bistått fabrikkens tidligere ansatte med juridisk støtte, og sørget for at saken fikk oppmerksomhet på digitale plattformer.

Men det var ikke bare påvirkningsarbeidet til sivilsamfunnet og arbeiderne som førte til gjennomslaget – utviklingen av en lokal

ORGANISERTE SEG: Gjennom to år hadde arbeiderne i klesfabrikken jobbet med å bygge opp en sterk fagforening. Kvinnene på fabrikken hadde en sentral rolle i å bygge opp fagforeningen.

PROTESTER: Nesten 1000 tidligere ansatte i klesfabrikken Y&W marsjerte i Phnom Penh.

fagforening på fabrikken var også avgjørende, forklarte en talsperson fra CENTRAL.

– Det tok nesten to år å bygge opp en sterk, demokratisk og uavhengig fagforening på fabrikken. De ansatte organiserte seg og deltok aktivt i diskusjoner om problemer og utfordringer på arbeidsplassen, fortalte han.

Kvinnene ved fabrikken spilte en sentral rolle i utviklingen av fagforeningen.

– Det ble etablert en egen kvinnekommité i foreningen som ga kvinnelige arbeidere en plattform hvor de kunne diskutere helse og sikkerhet, informere fagforeningen om behovene sine, og øke bevisstheten rundt arbeidernes rettigheter og sosial beskyttelse, sa talspersonen.

– Kvinnene i komiteen fant styrke i fellesskapet, og brukte det til å forbedre forholdene på jobben – gjennom erfaringsutveksling og nettverksbygging. Dette var også en arena hvor de sammen kunne feire framgang etter forhandlinger med fabrikkledelsen for bedre arbeidsforhold.

STORE UTFORDRINGER. Men utfordringene i bransjen er mange. Den lovfestede minstelønna ligger langt under det som kreves for å dekke grunnleggende behov, og mange tvinges til å ta opp gjeld for å få endene til å møtes. Samtidig risikerer arbeidere i Kam-bodsja å bli straffet når de engasjerer seg i fagforeningsarbeid. Ifølge en rapport fra CENTRAL er svartelisting av fagforeninger utbredt – særlig blant dem som organiserer seg eller krever rettferdighet etter at fabrikk-er legges ned. Derfor er det avgjørende å styrke organiseringen og opplæringen om arbeidernes rettigheter for ansatte i hele bransjen, mener CENTRAL.

Samtidig har seieren for arbeiderne ved Y&W-fabrikken skapt ringvirkninger i bransjen. Mange av de tidligere ansatte har nå fått jobb ved andre fabrikker, og fortsetter å organisere seg og kjempe for rettferdige arbeidsforhold. Erfaringene deres har også styrket evnen deres til å forhandle med arbeidsgivere og myndigheter, ifølge CENTRAL.

– Vi ser at arbeidere og fagforeningsledere fortsetter å diskutere arbeidsforholdene sine, selv nå som de jobber ved andre kles- og skofabrikk. Seieren ved Y&W-fabrikken viser hva arbeidere kan oppnå gjennom organisering – med én felles stemme.

Psykososial støtte til veteraner i Ukraina

I Ukraina har en hel generasjon av primært unge menn – sønner, pappaer og ektefeller – blitt brutalt dratt ut av hverdagslivene sine for å forsvare landets frihet ved fronten. Dette skaper dype sår i mange ukrainske familier, hos soldatene og i det ukrainske samfunnet som helhet.

LISBETH ALBINUS [tekst]

NORSK FOLKEHJELP UKRAINA [foto]

Samtidig lar også stadig flere kvinner seg rekruttere inn i en verden som tradisjonelt domineres av menn, med de utfordringene det medfører. Norsk Folkehjelp har det siste året økt innsatsen for å ivareta de psykososiale behovene og støtte reintegrering av ukrainske veteraner og dere familier.

Det er allerede mer enn 1,2 millioner veteraner i Ukraina, og lokale myndigheter anslår at det tallet kan stige til opp mot fem millioner innen krigen er forbi. 68 000 av disse er kvinner, og det er nesten ingen familier som ikke er berørt. Går du gjennom de store parkene i Kyiv en søndag ettermiddag, ser du par som sitter tett inntil hverandre på benkene, med tomme blikk og framtidsplanene på vent. De ukrainske soldater har kun fri én uke i året, og alle vet at hvert møte kan være det siste.

Mange veteraner kommer hjem med store fysiske og psykiske skader. Mange opplever en følelse av isolasjon og fremmedgjøring etter å ha vært borte fra familien i flere år. Flere gir også uttrykk for at de opplever en mangel på forståelse fra samfunnets side. Innesluttethet, sinne og vold er ikke ukjente reaksjonsmønstre, og det svekker det sosiale limet som ukrainerne så sår trenger for å komme igjennom den brutale krigen de står i.

BEDRE MENTAL HELSE. Norsk Folkehjelp har vektlagt mental helse i sitt hjelpearbeid rettet mot veteraner og deres familier. Det siste året har to partnere – Forpost i Khar-kiv-regionen og Women's Consortium of Ukraine i Mykolaiv – med støtte fra Norsk Folkehjelp kunnet tilby psykososiale aktiviteter og en rekke tjenester til veteranene og deres familie. Samtidig har organisasjonene formidlet informasjon til større deler av befolkningen og gitt opplæring til helsepersonell og fagpersoner i hvordan de best kan ivareta denne gruppa.

GRUPPETERAPI: Mange veteraner forteller at det å dele historiene sine hjelper dem med å gjenfinne tilhørighet og normalitet.

I Mykolaiv har Folkehjelpa sammen med sin lokale partner etablert et senter hvor veteraner og deres familier kan møtes og finne støtte hos profesjonelle og hos hverandre. Særlig gruppeterapi har vist seg å være svært effektiv når det gjelder å bryte ned tabuer angående mental helse og psykososial oppfølging. Mange av veteranene forteller at det å dele sin historie med noen som har vært i en lignende situasjon har hjulpet dem med å gjenfinne en følelse av tilhørighet og normalitet.

Det samme gjelder veteranenes ektefeller, som blir tilbudt gruppesamtaler og terapi sammen med andre kvinner i samme situasjon. De psykologene Norsk Folkehjelp samarbeider med er ikke i tvil om at familien spiller en avgjørende rolle i veteranenes mentale helingsprosess og reintegrering i lokalsamfunnet. På senteret kan de også snakke med en jurist og med en psykolog.

KVINNELIGE VETERANER. Den økende tilstedeværelsen av kvinner i de væpnede styrkene fører også til at tradisjonelle kjønnsroller endrer seg etter hvert som kvinnelige soldater får synlighet og respekt. Når veterangruppa også vil omfatte tusenvis av kvinner, får det betydning for landets sosiale tjenester og øke behovet for helsetjenester, psykososial støtte og sysselsetting.

Sonia står opp mot «ve

El Salvadors president Nayib Bukele hylles for å ha bekjempet gjengvolden i det som en gang ble omtalt som verdens farligste land. Men kampen mot kriminalitet er et påskudd for å kneble og fengsle kritiske røster, advarer fagforeningslederen Sonia Urrutia. Hun nekter å la seg tie.

INGVILD VETRUS [tekst og foto]

Sonia Urrutia vet hva det kan koste å kjempe mot autoritære krefter. Advokaten leder Fetrajusal, en paraplyorganisasjon for fagforeninger i El Salvador. Gjennom karrieren har hun fått huset sitt ransaket, blitt truet og tvunget i eksil.

UNNTAKSTILSTAND MED SKJULT AGENDA.

Det er ikke lenge siden det lille landet hadde flere drap per innbygger enn noe annet land i verden. Etter en voldelig helg i mars 2022, da nesten 90 mennesker ble drept av kriminelle gjenger, erklærte president Bukele unntakstilstand.

Mens El Salvador i dag anses som trygt, forteller Sonia om en helt annen virkelighet.

– Siden unntakstilstanden ble innført, har over 80 000 mennesker blitt fengslet. Den blir brukt til å sette uskyldige i fengsel, fortviler Sonia.

– Bukele har tatt kontroll over parlamentet og rettsapparatet. Folk fengsles uten

VIKTIG KAMP: Sonia Urrutia mener at internasjonal solidaritet er essensielt i kampen mot urett.

rettsak. Mange uskyldige har dødd eller blitt torturert i fengsel.

Over 3000 av de som har blitt fengslet er barn. Sonia forteller om en som desperat prøvde å få sønnen ut av fengsel.

– Foreldre mister sitt eneste barn. Folk blir psykisk syke.

EN FAGBEVEGELSE UNDER PRESS. Siden Bukele kom til makten i 2019, har han lagt ned flere offentlige institusjoner. I tillegg har over 20 000 arbeidere i offentlig sektor fått sparken, inkludert flere fagforeningsledere.

– Unntakstilstanden er en trussel mot fagbevegelsen. I 2019 fantes det rundt 1 800 registrerte fagforeninger i El Salvador, sier hun. – Nå er tallet halvert.

– Situasjonen er svært alvorlig for arbeidernes rettigheter i El Salvador.

ORGANISERTE SEG UNDER PANDEMIEN. President Bukele har i praksis ingen politisk motstand, forteller Sonia. Ved valget i år fikk ikke venstresidepartiet FMLN representanter i parlamentet.

– Venstresiden er borte. Så vi måtte styrke den sosiale bevegelsen.

Under pandemien begynte fagforeninger og sivilsamfunnet å organisere seg i felles nettverk. Blant annet gjennom motstandsbevegelsen Bloque de Resistencia y Rebeldía Popular – Motstand- og opprørsbevegelsen på norsk.

– Vi organisere oss i parker, på gatehjørner, for å skape et nytt politisk instrument, forteller hun.

– Vi ønsker å fjerne Bukele fra makten.

UNDER DEKKE: Advokaten Sonia Urrutia leder fagforening motstandere under dekke av å slå ned på gjengkriminalitet.

TRUSLER, RANSKING OG EKSIL. Allerede som fabrikkarbeider tidlig på nittitallet fikk Sonia kjenne på hva det kostet å være organisert i El Salvador.

– Jeg fikk sparken da jeg organiserte meg. Da begynte jeg å studere jus, og fikk jobb som statsadvokat, forteller hun.

De senere årene har væpnede styrker oppsøkt henne hjemme.

– Jeg bodde i det første militariserede nabolaget da unntakstilstanden startet. De

rdens kuleste diktator»

ngen Fetrajusal i El Salvador. Å slåss for folks rettigheter i et land der presidenten Nayib Bukele arresterer litet er farlig.

kom hjem til meg da jeg var alene med daterteren min. Det var ekkelt å se huset fullt av væpnede soldater, sier hun.

Truslene ble til slutt så alvorlige at hun måtte flytte og gjøre mange andre tiltak for sikkerhet i livet sitt. Hun lever i frykt for hva som kan skje med familien.

Flere har valgt å forlate landet. De er redde for å bli fengslet. – De har ikke noe annet valg. Fattigdommen øker, alt er dyrt, og jobbmulighetene for unge mennesker forsvinner.

HØYREPOPULISTENES FORBILDE. Sonia mener at verdenssamfunnet må våkne. Bukele er et dystert eksempel på hvordan demokratiske strukturer kan forsvinne over natten, advarer hun.

– Mange ønsker seg en Bukele, men han er ikke hvem han utgir seg for. Og han er ikke bare et problem i El Salvador – han er en trussel mot demokratiet i Latin-Amerika og globalt.

Bukeles «hippe» stil og krig mot de kri-

minelle gjengene har gjort ham til et forbilde for andre, og politisk inspirasjon til likesinnede, som USAs president Donald Trump og Brasils president Jair Bolsonaro.

– Bukele bruker millioner på sosiale medier og på imaget sitt. Han kutter i helse og utdanning, mens han bruker TikTok for å påvirke ungdom med korte, enkle budskap.

Det Trump gjør nå er nøyaktig det samme som Bukele har gjort, med å bygge ned demokratiet og kutte kraftig i offentlig sektor.

Hun understreker at internasjonal solidaritet er essensielt i kampen mot urett, og bruker en av sakene hun selv har jobbet med som eksempel.

I 2017 var Santa Marta – en tidligere gruvedby – sentral i å sikre at El Salvador innførte verdens første nasjonale forbud mot metallgruvedrift.

Bukeles regjering reverserte forbudet – og arresterte miljøaktivistene som stod i bresjen for å få gjennomslag for forbudet.

– Internasjonalt press og solidaritet, blant annet fra Norge, bidro til at aktivistene ble frikjent, sier hun.

STEMMENE DE IKKE VIL AT DU SKAL HØRE.

Også i den digitale verdenen kjemper Sonia en kamp.

For å dokumentere situasjonen i landet, har hun vært med å grunnlegge Movir – en digital plattform som dokumenterer opplevelsene til mennesker som har blitt fengslet uten grunn, truet til stillhet og mistet sine nære.

– Vi har opplevd at Meta forsøker å fjerne sidene våre, sukker hun.

En av historiene hun har dokumentert, er fra et lokalsamfunn utenfor hovedstaden San Salvador. Her har myndighetene forsøkt å fjerne nesten 300 familier for å gjøre om området til et feriested.

– Før ble folk fordrevet fra lokalsamfunnene sine på grunn av kriminelle gjenger. Nå blir de fordrevet av folk nær presidenten.

Til tross for alt, ser Sonia håp.

– Lederne som fortsetter kampen – til tross for alt vi står i – gjør at vi ikke kan tie. Vi kan ikke være stille.

UTSIKT: Fra hytteverandaen på Kjøkøy kan Eva Olsen hvile øynene på himmel og hav. Fireåringen Tyra er fersket i et rolig øyeblikk.

TESTAMENTARISK GAVE: Eva Olsen er hyttoman og bikkjegæern, sier hun selv. Uten nære arvinger har hun nå bestemt seg for å testamentere ferieparadiset sitt til Norsk Folkehjelp.

LEK: Det blir mye moro med en leken og energisk airedaletterier i huset. Noen

Grepa kvinnfolk på Hurp

På Kjøkøy i Fredrikstad kommune, høyt oppe på svabergene med utsikt til sjøen og den vakre fastlandsveien over til Hvaler, ligger hytta til Eva Olsen (74). Nå har pensjonisten bestemt seg for at Norsk Folkehjelp skal arve ferieparadiset når hun forlater denne verden.

KIRSTI KNUDSEN [tekst], **WERNER JUVIK** [foto]

Oslojenta Eva, med en far fra Grünerløkka og en mor fra Stockholm, vokste som enebarn opp på Rodeløkka.

– Vi bodde i Trondhjemsveien på ett rom og kjøkken. Foreldrene mine hadde sovesofa i stua og jeg sov i skapseng på kjøkkenet. Den nederste hylla i kjøkkenskapet var til leker. Jeg savna ikke noe, sier hun og smiler.

Da Eva var ti, flyttet familien til Bøler – langt ut på bondelandet, ifølge faren hennes. Nå bor hun på Oppsal. Hytta på Kjøkøy ble bygd på 60-tallet, og var starten på Evas hyttomani, som hun kaller det.

– Faren min jobba på jernbanen, og sammen med fire kolleger fikk han tilbud om

tomter her. Det var ikke vei hit den gangen, så det ble mye bæring av sement og materialer, forteller hun.

Etter at faren døde, ble hytta skrevet over på Eva og fikk navnet Hurpehaugen. Bare fordi det er et morsomt navn, og overhodet ikke av noen annen grunn. Smilet og den litt hese latteren sitter løst.

– Den var sånn som alle andre hytter her ute på den tida, på cirka 25 kvadratmeter. Da jeg overtok, lånte jeg penger og bygde på litt. Så ble det uteplasser og dusjanlegg og drivhus, og det meste av dette bygde jeg sjøl, forteller hun.

VEIEN UT I YRKESLIVET. Etter realskolen visste den unge Eva Olsen ikke riktig hva hun

ganger litt vel mye, gir hundeeieren uttrykk for.

ehaugen

skulle bli, men tegneassistent hørtes litt spennende ut.

– De var ikke så oppfinnsomme når det gjaldt jobb hjemme hos meg. Det var liksom bare tre muligheter: Fabrikk, butikk eller kontor. Ingen av dem hørtes så morsomme ut, skal jeg være ærlig, sier hun.

Det endte med kveldsstudier på Elementærteknikeren, kombinert med jobb på Standard Telefon og Kabelfabrik. Etter noen få år i ferdighusfirmaet Sagahus var Eva lei av å bli bundet ved en pult.

– Da var det at en kollega – i en røykepause – sa: «Jeg veit hva vi gjør. Vi begynner å jobbe i barnehage, for jeg ser at der sitter dem på gjerdet og røyker». Dermed sa vi opp jobben og meldte oss på barnehagekontoret.

FRA ASSISTENT TIL SPESIALPEDAGOG. Det ble noen år som assistent i barnehagen på Bogerudsletta. Styresenaden der var en aktiv fagforeningsdame.

– I motsetning til mange andre med høyere utdanning, holdt hun seg til Kommuneforbundet, sånn prinsipielt, og hun fikk dratt meg med, sier Eva.

Og Kommuneforbundet og senere Fagforbundet har det vært siden for Eva selv om yrkesvalget tok nye veier. 30 år gammel begynte hun på lærerskolen på Notodden. Hun ble førskolelærer og tok spesped. Så fikk hun jobb på Frambu kompetansesenter for sjeldne diagnoser i Østmarka.

– Der ble jeg i 26 år. Jeg ble med i et team som reiste Norge rundt og foreleste om sjeldne diagnoser, de som var «mine». Etter hvert ble det mest Williams syndrom. Jeg er faktisk æresmedlem i den foreningen, sier hun med litt dårlig skjult stolthet.

BLE PENSJONIST PÅ GRUNN AV BIKKJA. Med jevne mellomrom blir intervjuet avbrutt av pistring og småbjeffing utenfra. Det er Tyra, en selskapsyk airedaleterrier på fire år som vil inn og være med i samtalen. For Eva er ikke bare hyttoman, hun er også hundeeieler. Og her sør i Østfold er det som regel ypperlige forhold også vinterstid for de daglige lufteturene – fire timer om sommeren og to om vinteren.

– Her er det mulig å gå på joggeskotur når jeg hjemme på Oppsal må kroke meg rundt med brodder på isen. Ofte drar vi ut til Hvaler, og noen ganger er vi i hundeparken i Fredrikstad, sier hun.

Tyra er den tredje airedaleterrieren Eva har. De to første var omplassert og het begge Sara da hun fikk dem med noen års mellomrom. Det Eva ikke visste, var at Sara 2 led av sterk separasjonsangst. Det hjalp ikke så mye at hun fikk være med på jobben.

– Hun hylte bare jeg gikk ut av kontordøra. Det var et mareritt. Jeg var 62 år og hadde full opptjening til pensjon, så det var bare én ting å gjøre, fant jeg ut. Jeg gikk av med AFP, ler Eva.

ET HELVETES LIV. Det er ikke alltid det hjelper å være spesialpedagog når en skal oppdra hunder. Det har Eva fått erfare med Tyra. Etter at hun måtte avlive Sara 2 i 2020, prøvde hun seg en sommer uten hund.

– Om høsten ble jeg bikkjesjuk. Så ble jeg

overtalt til å ta en valp. For å si det sånn, det har vært et hælvetete. Jeg trodde jeg ville klare det – høy på meg sjøl, siden jeg hadde hatt to slike bikkjer før, og hadde jobba med unger og atferd i omtrent 30 år – men jeg var helt maktesløs.

En hundetrener sa til henne: «Jeg vet ikke om du er klar over det, men du har fått ei jævla glup bikkje, og det er ingen fordel, for de er mye vanskeligere å oppdra». Det kan Eva skrive under på, men hun påstår at Tyra har roet seg litt det siste året.

«Det eneste kravet jeg har til livet er at det er strikk i det.»

ET TYPISK EVA-UTSAGN
[LÅNT FRA EN GAMMEL VENNINNE]

VIL STØTTE SINE HJERTESAKER. Selv om det kan virke som om Evas liv utelukkende har vært konsentrert om jobb, hytte og hunder, har hun også fått tid til bydelsutvalg, fagforening og partilag i Arbeiderpartiet. Men mann og barn har det aldri blitt. Har det vært et savn?

– Ikke før nå når jeg begynner å nærme meg slutten, som jeg sier. Nå tenker jeg, faen at jeg ikke sørga for å få noen unger etter meg som kunne overta hytta. Jeg har lagt så mye av sjela mi i den. Jeg har tenkt på om jeg kanskje skulle ha adoptert en handytredve-åring, ler hun.

I utgangspunktet var det ikke opplagt at det var Norsk Folkehjelp Eva ville tilgodese i sitt testament. FOD-gården og Leger uten grenser var lenge med i bildet.

– Alle formål er jo bra på sin måte, men så tenkte jeg at det måtte bli Folkehjelpe. Organisasjonen springer jo ut av arbeiderbevegelsen, noe som er viktig for meg. Og så er det avgjørende at de tør å ta politisk stilling.

– Har du noen saker du brenner ekstra for?

– Jeg har skrevet i testamentet mitt at jeg vil at støtten skal gå til et eller flere kvinnesprosjekter, aller helst i Palestina, til lokale organisasjoner som jobber for likestilling og mot vold mot kvinner. Jeg syns verden er altfor taus når det gjelder det vold mot kvinner, også her til lands. Det vil jeg bidra til å gjøre noe med.

En bro til arbeidslivet fo

På Malm skole yrer det av liv hver onsdag, selv etter endt skoledag. Over 100 mennesker samles – både norske og ukrainske – til ukas høydepunkt: Møteplassen, arrangert av Norsk Folkehjelp Malm. Lokallaget har ikke bare skapt en arena for sosialt samvær, men også vært en nøkkel til å hjelpe ukrainske tilflyttere ut i jobb og inn i det norske samfunnet.

LUDVIG GUNDERSEN [tekst]

Da ekteparet Omelyan og Halyna Stasula kom til Malm i juli 2022 med datteren Anastasiia, kjente de ingen. Men det gikk ikke mange dagene før de traff Walfred og Heidi Andersson fra Norsk Folkehjelp – helt tilfeldig på butikken. Det møtet skulle vise seg å være starten på en integreringsreise fylt med vennskap, språk og arbeid.

– Vi fikk hjelp fra dag én, forteller Halyna. – Norsk Folkehjelp hjalp oss ikke bare med praktiske ting, men også med å komme i kontakt med folk. Skal du lære språket, må du snakke med nordmenn.

Etter at Russland startet sin fullskala invasjon av Ukraina i 2022, har flere ukrainere kommet til Malm, et lite tettsted i Steinkjer kommune, omtrent to timers kjøring fra Trondheim. Felles for de fleste av dem er det første møtet med lokalsamfunnet: Walfred og Heidi Andersson.

Det tok ikke mange dagene før Walfred og Heidi banket på døra til familien Stasula. Walfred, som er leder for Norsk Folkehjelp Malm,

I BUTIKKEN: Da Halyna Stasula kom til Malm i 2022 med ektemannen og datteren Anastasiia traff de Walfred og Heidi Andersson fra Norsk Folkehjelp helt tilfeldig i butikken.

understreker hvor viktig det er at tilflyttere blir møtt tidlig.

– Når folk kommer til et nytt sted uten å kjenne noen, er det så utrolig viktig at én eller to personer i bygda ønsker dem velkommen.

En kopp kaffe og en velkomst kan bety alt, sier han.

TILFLYTTERE – IKKE FLYKTNINGER. Også Anna Orel hadde en lignende opplevelse da

r ukrainske tilflyttere

VIKTIG SPRÅKPRAKSIS: Anna Rybianets fikk raskt jobb på Malm sykehjem etter en stund med språkpraksis.

MØTEPLASSEN: – Hver uke kommer rundt hundre mennesker sammen for å bli kjent og lære norsk forteller nestleder i laget Irene Jansson.

i lokallaget, er Møteplassen svært viktig for et lite tettsted som Malm.

– Det er ikke alle som holder på med fotball. Du har forskjellige folk i en liten bygd, og det handler om å komme seg ut, å bli kjent med folk. Her har vi fri lek, og alle kan gjøre det de vil. Det er nok det som gjør at det kommer så mange, sier hun.

Trine Helen Zachariassen, en annen frivillig, legger til:

– Vi prøver å inkludere alle sammen. Dette er også veldig populært blant ungene, de snakker om det hele uka.

Anna Rybianets, som i dag jobber på Malm sykehjem, gikk først gjennom språkpraksis før hun fikk fast stilling.

– Først ble jeg nesten sjokkert over at jeg fikk praksisplass så raskt. Men det ga meg håp, sier hun. – Etter praksisen fikk jeg sommerjobb, og nå jobber jeg fast på sykehjemmet.

LÆRER OGSÅ TRØNDERSK. Også Omelyan Stasula peker på praksis som avgjørende. Han jobber i dag for flykningtjenesten i Steinkjer kommune.

– I introduksjonsprogrammet lærte vi bokmål, men ute i Malm snakker folk trøndersk. Det var vanskelig i starten! Men språkpraksis og jobb i flykningtjenesten har hjulpet meg mye, sier han.

Kona, Halyna Stasula, forteller at hun lærte norsk spesielt raskt gjennom barna i barnehagen hun jobber i.

ILDSJELER: Walfred og Heidi Andersson er ildsjelene bak det banebrytende arbeidet som gjøres med å integrere tilflyttere som bosetter seg i Malm.

hun kom til Malm med sønnen Vladyslav. Hun fikk umiddelbart besøk av Norsk Folkehjelp som tilbød hjelp med praktiske ting og kunne svare på det meste av spørsmål om bolig eller skole.

– Det var litt uvant å få fremmede på døra, men etter ett minutt forsto vi at dette var snille folk, sier hun.

Mens den kommunale flykningtjenesten

i Steinkjer sentrum har ansvaret for å ta imot dem som har måttet flykte fra hjemlandet, har Folkehjelpa tatt ansvaret for at alle tilflytterne blir godt mottatt og tidlig inkludert i lokalsamfunnet i Malm.

For lokallaget betyr dette å hjelpe til med å dekke grunnleggende behov som tilflytterne kan ha helt i starten, som klær og kjøkkenutstyr eller ved om vinteren. Folkehjelpa stiller til og med opp for å bære flyttelass. Det er viktig å merke seg at lokallaget ikke bruker begreper som «flyktning», for dem handler det om «tilflyttere».

– Som tilflytter kan man komme fra Ukraina eller Steinkjer, det spiller ingen rolle og da er vi alle like, sier Walfred.

SPRÅKET ER NØKKELEN. Felles for de fleste av tilflytterne i Malm er et sterkt ønske om å lære det norske språket, både for å bli en del av samfunnet og for å kunne skaffe seg en jobb. Dette er også en sentral del av aktivitetene til Norsk Folkehjelp når de arrangerer sitt ukentlige treff. Hit kommer det mellom 100 og 120 personer i alle aldrer hver eneste uke. Ifølge Irene Jansson, nestleder

VELKOMMEN: Da Anna Orel kom til Malm med sønnen Vladyslav fikk hun besøk av Norsk Folkehjelp som tilbød hjelp med praktiske ting og kunne svare på det meste av spørsmål om bolig eller skole.

– Vi har lært norsk på skolen og i Norsk Folkehjelp, der vi kan snakke med nordmenn. I begynnelsen brukte vi bare Google translate, men nå kan vi snakke sammen. Jeg lærer også norsk med barna, av dem lærer jeg også trøndersk, smiler hun, og legger til at datteren Anastasiia lærte trøndersk nesten med én gang.

DØRÅPNEREN TIL ARBEIDSLIVET. Norsk Folkehjelp Malm har vært en avgjørende faktor for å få tilflyttere ut i arbeid. Ifølge Walfred Andersson har lokallaget bidratt til at rundt 30 mennesker har kommet i jobb siden 2015. Han mener hemmeligheten ligger i nettverk og initiativ.

– Mange steder sitter folk fast i systemet, men hos oss tar vi bare en telefon. Det er ikke vanskeligere enn det. Vi er en døråpner – vi sørger for at folk får muligheten til å prøve seg, sier han.

Walfred understreker at alle Norsk Folkehjelps lokallag som ønsker å bidra til å få tilflyttere ut i jobb bør ha døråpnerne, altså personer med nettverk i lokal fagbevegelse og arbeidsliv.

Anna Orel, som jobber deltid i både butikk og barnehage, leter nå etter en fast jobb. For henne er viktigheten av å ha en jobb krystallklar.

– Jeg vil ikke være avhengig av NAV, sier hun bestemt. – Jeg vil ha en jobb der jeg kan se framtida mi i Norge.

Flere av tilflytterne i Malm har fått jobb gjennom Norsk Folkehjelps nettverk. I flyktningtjenesten hjelper Omelyan Stasula nå andre tilflyttere med å finne bolig og etablere seg i kommunen.

– Nettverket er viktig. Det er grunnen til at jeg har jobb i dag, sier han og understreker: – Hvis du blir kjent med folk, øker sjansen for jobb enormt.

FELLESSKAP SKAPER TRYGGHET. Møteplassen hver onsdag handler ikke bare om jobb og språk, men også om fellesskap. Tilflytterne som har vært i Malm en stund hjelper de nyankomne med alt fra praktiske spørsmål til moralsk støtte. Halyna Stasula opplever det som en naturlig del av integreringsprosessen:

– Da vi kom, var det veldig vanskelig for

meg. Og jeg sier at hvis jeg kan hjelpe, da skal jeg hjelpe. Siden vi var de første som kom til Malm, vet vi hva som kan være vanskelig.

Norsk Folkehjelp Malm har også inkludert ukrainerne i sin egen arbeidsgruppe, hvor de bidrar aktivt. Dette skaper en følelse av eierskap og ansvar.

– Når vi jobber på lag, blir alt lettere, sier Halyna. Walfred og Heidi forteller at de er stolte over at flere ukrainere har fått verv i arbeidsgruppa i lokallaget.

For mange er Møteplassen det viktigste sosiale stedet de har. Anna Orel forteller at det ikke finnes mange andre aktiviteter på et lite sted som Malm.

– Men hver onsdag har vi en kjempesing aktivitet. Vi har venner fra Norsk Folkehjelp nå, og det er kjempesing viktig for meg.

EN MODELL FOR RESTEN AV LANDET? Flere kommuner og organisasjoner over hele Norge leter etter løsninger for å få flykninger ut i jobb. Kanskje Malm har svaret?

– Det handler om å være proaktiv. Du kan ikke sitte og vente på at systemet ordner alt, sier Heidi Andersson. – Vi må være dem som banker på døren og sier: «Velkommen, vi kan hjelpe deg i gang».

Hun forteller at de alltid understreker at det skjer på tilflytternes premisser, og at lokallaget bare gir et tilbud.

Malm-modellen bygger på samhold og engasjement. Walfred Andersson mener at suksessen skyldes at folk i bygda stiller opp for hverandre.

– Det er en dugnad. Dugnad er de vant med i Ukraina også, de er vant til å hjelpe hverandre og hjelpe folk rundt seg, akkurat som oss, sier han. – Det er vinn-vinn. Tilflytterne får jobb, kommunen får arbeidskraft, og vi bygger et sterkt lokalsamfunn.

For mange av tilflytterne i Malm har Norsk Folkehjelp stått for akkurat det de trengte: Et vennlig bank på døra, en døråpner og en ny start.

Halyna oppsummerer: – Det første jeg må si er tusen takk til Norge for all hjelpen. Nordmenn er veldig hyggelige. Hvis vi er på butikken for eksempel, og jeg stiller spørsmål, så hjelper de. Hvis jeg ikke forstår, så bare fortsetter de å prøve å snakke med meg.

Walfred legger til: – God kommunikasjon og vennskap er nøkkelen.

Bidrar til bedre språkopplæring blant eldre innvandrere

Mange flyktninger over 55 år faller utenfor statlige ordninger for språkopplæring. Norsk Folkehjelp Asker og Bærum har tatt saken i egne hender sammen med Bærum kommune og tilbyr nå språkkafé for voksne flyktninger med lite eller ingen norskkunnskap.

BEATE VIKTORIA ØRBECK (tekst og foto)

Ifølge lokallagsleder i Asker og Bærum, Alf Håland, er dette et av de første lokallagene som tilbyr språkhjelp spesielt for voksne over 55 år.

– Å drive språkkafé for flyktninger er å følge Norsk Folkehjelps visjon om å vise solidaritet i praksis, understreker han.

Gode norskkunnskaper er avgjørende for god integrering. Ifølge Integrerings- og mangfoldsdirektoratet [IMDI] er språkforståelse med på å fremme deltakelse i det norske samfunnet. Det skaper tilhørighet og øker sannsynligheten for sysselsetting. Til og med helse og politisk engasjement kan påvirkes av hvor godt en kan det norske språket.

ØNSKER Å FREMME INKLUDERING OG STYRKE FRIVILLIGHET. I Norge har innvandrere og flyktninger både rett og plikt til å delta i norskopplæring gjennom introduksjonsordningen. Dessverre faller mange eldre utenfor denne ordningen, da retten til gratis opplæring kun gjelder fram til fylte 55 år.

Dette ønsker nå Bærum kommune å gjøre noe med. Nabokommunen til Oslo har nemlig startet opp et eget språk- og aktivitets-tilbud – en språkkafé for flyktninger over 55 år som er bosatt i kommunen.

SPRÅKKAFÉ: Noen av deltakerne i Sandvika.

– Gjennom nye, innovative tiltak ønsker vi å fremme inkludering og styrke frivilligheten i kommunen. Språkkafeen er et konkret eksempel på hvordan kommunal og frivillig sektor kan samarbeide for å skape et inkluderende lokalsamfunn der alle føler seg sett og verdsatt, sier Siri Glenne, sosialrådgiver og en av initiativtakerne i Bærum kommune.

– NÅ HAR JEG BEHOV FOR Å PRAKTISERE DAGLIGTALE. Kaféen er åpen én dag i uka på formiddagen, og språkopplæringen skjer gjennom samtaler rundt problemstillinger som er viktig for deltakerne. Typiske temaer er hvordan helsevesenet, offentlig transport og legekonsultasjoner fungerer. Deltakerne blir inndelt i grupper etter hvor gode de er i norsk. Nybegynnere benytter språkspill med enkle ord og vendinger, de som kan litt norsk fører en enkel dialog med hverandre og de som begynner å mestre språket får bryne seg på mer avanserte samtaler.

Olena Kolesnikova, en 59 år gammel sykepleier fra Ukraina, forteller at selv om hun har fullført kommunens introduksjonsprogram, er tilbud som språkkafeen et viktig steg for henne på veien til å komme seg ut i jobb igjen.

– Nå har jeg behov for å praktisere dagligtale. Det tror jeg vil gi meg styrke til å mestre hverdagen bedre i et nytt land, sier Kolesnikova.

VIKTIG SAMARBEIDSPARTNER. For Bærum kommune var Norsk Folkehjelp, som allerede driver flere språkkafeer, en naturlig samarbeidspartner for å drifte tilbudet. Lokallaget har tilbudt språkopplæring i flere år, både på asylmottak og rundt om i Asker og Bærum.

Medlem i Norsk Folkehjelp og frivillig på språkkafeen, Erik Bollestad, mener tilbudet er svært viktig sett i lys av at personer over 55 år stort sett har mindre sosial kontakt enn folk i yngre grupper, som går på skole og har jobb.

– Mitt bidrag må være å utvikle norsk språkforståelse og kunnskap om norske forhold, slik at brukerne blir bedre i stand til å delta mer aktivt i det samfunnet de nå lever i, sier Bollestad.

SOLIDARITET: – Dette er å vise solidaritet i praksis, sier Alf Håland, leder i lokallaget i Asker og Bærum.

INGEN ALDERSGRENSE FOR RETTEN TIL Å MESTRE OG FØLE TILHØRIGHET. På språkkafeen legges det ikke bare vekt på språktrening; det sosiale aspektet ved å samles er også viktig.

– Å lære et nytt språk handler ikke bare om ord og setninger, men også om mestring og tilhørighet. Når eldre flyktninger får mulighet til å delta aktivt i det norske samfunnet, uansett alder, bidrar det til å forebygge isolasjon og ensomhet, og fremmer positiv utvikling av psykisk og fysisk helse, sier Siri Glenne.

Lokallagsleder Alf Håland er enig. – Vårt mål er å bedre folks levekår og bidra til et demokratisk, rettferdig og trygt samfunn. Det tror vi språkkafeene kan bidra til, ved å tilby en trygg møteplass der flyktningene kan bygge nettverk og tilegne seg nyttige språkferdigheter, sier han.

STYRKER BEREDSKAPEN I KOMMUNEN.

Håland forteller at språkkafeer også kan bli viktige arenaer for å rekruttere flere medlemmer til kommunenes helseberedskap. Norsk Folkehjelp Asker og Bærum er et stort sanitetslag, og sanitetsmannskapene har tidligere gjennomført førstehjelpskurs for flyktninger som bodde på asylmottaket som Norsk Folkehjelp drev frem til 2018. Det førte til at flyktningene kunne være med på sanitetsoppdrag som medhjelpere eller som tilskuerer sammen med sertifiserte førstehjelpere.

– Denne typen praktisk læring vil vi fortsatt prøve å gjennomføre, forteller Håland.

Redningsaksjon i engels

Frivillige mannskaper fra Norsk Folkehjelp besøkte i september 2024 to av redningsgruppene i nasjonalparken Lake Distrikt i England. Der fikk de bli med ut på et reelt oppdrag.

ESPEN BREKKE (tekst og foto)

Den engelske nasjonalparken har over 18 millioner besøkende hvert år, og 12 redningsgrupper deler området mellom seg.

Besøket til de frivillige i Folkehjelpa starter med leksjoner i hypotermi sammen med mannskaper i redningsgruppa Langdale Ambleside Mountain Rescue Team (LARMT). Legen Les Gordon er medisinsk ansvarlig for gruppa, og rykker ut på de fleste oppdragene.

Gordon er også medlem i den medisinske komiteen i Den internasjonale fjellredningskommisjonen (IKAR), som lager internasjonale retningslinjer for medisinsk behandling under fjellredningsoppdrag.

LÆRER HYPOTERMI AV HVERANDRE. Les Gordon er spesialist på hypotermi, og loser mannskapene gjennom retningslinjer og medisinsk forskning på området. Konsentrasjonen og interessen er stor, fra både de lokale og de norske tilhørerne.

I den britiske redningsgruppa er det noen ferske mannskaper under opplæring, mens resten har vært med lenge. Gruppa har mellom 25 og 30 medlemmer som håndterer over 100 oppdrag i året – helt på frivillig basis som i Norge. De mange oppdragene gjør at de også må vie stor oppmerksomhet til rekruttering og å få inn nye mannskaper.

Den norske delegasjonen på 18 personer har også forberedt et innlegg om hypotermi, og har med hypotermibagen som gjennomgås i fellesskap. Den skaper stor interesse hos britene, og det er særlig vekten de framhever som en stor fordel sammenlignet med eget utstyr.

NASJONALPARK: Lake District har over 18 millioner besøkende hvert år.

ALARMEN GÅR. Det er tid for lunsj når alarmen går hos de lokale mannskapene. Folkehjelpene følger nøye med og prøver å være minst mulig i veien når den første mannskapsbilen forsvinner ut i trafikken med blålysene på. Meldingen gjelder en utmattet person på fjelltur. Tilstanden er uavklart.

Flere mannskaper fra LARMT gjør seg klare, og fem mannskaper fra Norsk Folkehjelp får bli med de neste to bilene. Av gårde fyker de med blålys gjennom trange «Postman Pat»-veier i landsbyen Ambleside.

Mannskapene kjører så langt de kommer med sine Land Rovers. De trange grindene

BRATT TERRENG: Pasienten bæres ned på bære med hjul under midten for avlastning. Ofte er det så bratt at bære brukes som slede nedover de gresskleddede fjellsidene.

k nasjonalpark

INSTA-SPOT: Mellom bratte skrenter trente mannskapene fra Norge sammen med de lokale redningsmannskapene. Stedet er en kjent «insta-spot» som tiltrekker seg mange turister.

VELLYKKET ØVELSE: God stemning etter en vellykket øvelse i den britiske nasjonalparken Lake District.

på bondegårdene i dette området er ikke laget for bredere biler, så andre bilmodeller er ikke aktuelle for disse redningsgruppene.

INGEN KRITISK SITUASJON. Før mannskapene tar beina fatt, fordeles utstyret på alle. Det er ikke rom for mye personlig utstyr.

Pasienten ligger heldigvis ikke så langt til fjells denne gangen – bare et par kilometer og noen hundre høydemeter fra veien. Fjellet er lite sammenlignet med mange av fjellene i nærheten, som strekker seg så langt som 900 høydemeter opp til toppen.

Situasjonen er noe mer avklart når de norske mannskapene kommer fram til pasienten. De som rykket først ut, kom seg raskt fram til stedet. Etter medisinske undersøkelser og konferering med lege Les Gordon via samband, beslutter de at situasjonen ikke er kritisk.

Etter hvert kommer Gordon og en ambulansearbeider fra Norsk Folkehjelp fram til pasienten og konstaterer det samme. Pasienten bæres ned på båre, denne gangen med hjul under midten for avlastning. Ofte er det så bratt at båra brukes som slede nedover de gresskleddede fjellsidene.

IMPONERENDE REDNINGSBASER. Dagen etter møter de norske mannskapene en ny redningsgruppe i Keswick. Denne gruppa dekker fjellområder alle himmelretninger, med nordre del av Helvellyn, Sharp Edge på Blencathra og The Coledale Horseshoe som kjente turmål. Hit drar også en del nordmenn på ferie.

Redningsgruppa holder til like ved en av sjøene i området, i lokaler bygd i samme stil som alt annet i dette Postman Pat-riket. Basen ligner på brann- og redningsstasjoner, med mange store garasjer og fokus på redning. I Keswick har mannskapene både egen klatrevegg, undervisningslokaler og kjøkken.

De norske frivillige får være med redningsgruppa ut på øvelse på en ny «Instagram-spot». Her har det gått fra nesten ingen turgåere til veldig mange besøkende på kort tid. Et lite fossefall gjør stedet idyllisk og sosiale medier-vennlig.

Sammen med de britiske mannskapene øves det på pasientundersøkelse, innpakning og transport. Det rigges med tau for sikker transport ut av fossefallet, og videre ned fra fjellet kombineres bæring og sledefunksjonen på båra. Også her vises det norske hypotermisettet fram, og får en entusiastisk motakelse fra de lokale mannskapene.

Paradigmeskifte i bistandsbransjen

Generalsekretær Raymond Johansen ser med bekymring på utviklingen i verden. – Å ruste opp på bekostning av bistand er både kort-siktig og naivt, slår han fast.

SISSEL FANTOFT [tekst]

HANS FREDRIK ASBJØRNSEN [foto]

Johansen har forståelse for at land i Europa ønsker å ruste opp sitt forsvar som følge av krigen i Ukraina.

– Storbritannia, Sverige og Nederland har vedtatt å redusere sine bistandsbudsjetter. EU gjør det samme. Britene gikk fra 0,5 til 0,3 av BNP, og det er dramatisk lavt. Dette ble i tillegg bestemt av en Labour-regjering, som i utgangspunktet er positiv til bistand. Slike tendenser er svært bekymringsfulle, sier han.

Med lite penger, blant annet til å bidra til gjenoppbygging i land som Syria, Libanon og på Afrikas Horn, vil konflikter fortsette å putte under overflaten.

– Det vil også få konsekvenser for Europa, derfor er jeg overbevist om at å kutte bistand er et naivt sikkerhetspolitisk perspektiv.

KAMP FOR FREMTIDEN. Et av Raymond Johansens budskap når han reiser rundt, er at Norsk Folkehjelps arbeid også er relevant for trygghet og sikkerhet.

– Vi lever i en global verden hvor alt henger sammen – når de nyser i Washington blir vi forkjøla i Oslo. Verden er preget av en nasjonal-konservativ bølge, hvor mange land bare er opptatt av det som er best for dem på kort sikt, sier han.

Noe av det første Donald Trump gjorde da han ble innsatt som president, var å fryse all

USIKREDE VÅPENLAGRE: Nylig besøkte Raymond Johansen Syria og kunne selv se usikrede våpenlagre som truer sivilbefolkningen i landet. FOTO: MOHAMAD ASAM

bistand i 90 dager. Det første til at Norsk Folkehjelp måtte sette minerydding på vent i flere land, og si opp mange ansatte.

– Denne frysen skjer parallelt med at mange land kutter i sine bistandsmidler, så hele bistandsbransjen står i et paradigmeskifte. Villigheten til å gi er mindre, og frivillige organisasjoner står midt i en eksistensiell kamp for sin framtid, poengterer han.

– Vi nødt til å snakke om relevansen av det vi driver med, og kan bli enda tydeligere i å fortelle om hva vi gjør og endringene det kan føre til, sier han.

SKJØR FRED. I slutten av februar besøkte Raymond Johansen Syria og Libanon. Han beskriver stemningen i Syria etter Assad-regimets fall som avventende optimistisk.

– Landet er jo preget av mer enn 13 år med krig. Jeg var i og rundt Damaskus og så utbombede områder, som også finnes rundt i hele landet. En del av dem som flyktet under

krigen ønsker å komme tilbake, men det er ikke mye å returnere til, sier han.

19 millioner av Syrias drøyt 25 millioner innbyggere bor mindre enn en engelsk mile [1,6 kilometer] fra miner eller andre eksplosiver

– Det illustrerer hvor vanvittig minelagt landet er, og hvor stort hjelpebehovet er. Nå gjelder det å få til en løsning for gjenoppbygging hvor alle gruppene i landet er representert, for å hindre at det bryter ut en ny borgerkrig. I tillegg er det viktig at naboland som Tyrkia og Israel holder seg unna, påpeker Johansen.

I Libanon møtte han syriske flyktninger som er avventende til å dra tilbake til hjemlandet.

– Noen hadde kommet fra Tyrkia, og noen veldig få fra Europa. De vet at det ikke er mye å vende hjem til, og at hele bildet er veldig usikkert, sier han.

RELEVANS: For å overleve i den nye virkeligheten er Norsk Folkehjelp nødt til å bli flinkere til å vise fram hva organisasjonen gjør og hvilke endringer det fører til.

SYRIABESØK: Spesialrådgiver for håndtering av våpen og ammunisjon, Nicholas Bray [t.v.] og Yasuhiro Ichishi fra Syriaprogrammet [t.h.] besøker Yarmouk flyktningleir sammen med generalsekretær Raymond Johansen.

FOTO: ALEKSANDER VIKABØ

ENORME RESSURSER. Også Libanon er preget av forsiktig optimisme. Raymond Johansen besøkte blant annet Sør-Libanon, hvor Hizbollah tradisjonelt har hatt størst oppslutning. Hizbollah er en sjiamuslimsk bevegelse støttet av Iran og ble etablert i 1982 som et svar på Israels invasjon av Libanon.

– Enkelte områder i Sør-Libanon er bombet sønder og sammen av Israel. Også der er det snakk om gjenoppbygging, men utfordringen er alle de sammenraste bygningene

som kan inneholde eksplosiver. Det krever enorme ressurser å få ryddet alt sammen, fastslår han.

Norsk Folkehjelp har betydelig aktivitet i både Syria og Libanon.

– Vi driver både med minerydding og humanitær støtte. Vi kommer jo ofte inn når en krig eller konflikt er over, for å støtte lokale organisasjoner som bidrar til å bygge opp igjen alt som er ødelagt. Det er da jobben vår begynner.

UMENNESKELIG GRUSOMT. Raymond Johansen holder også tett kontakt med Norsk Folkehjelps ansatte i Gaza.

– Mange land bør ha problemer med å se seg selv i speilet etter å ha akseptert Israels kollektive avstraffelse av den palestinske befolkningen gjennom massebombing, utsulting og intern fordrivelse. Israel har kanskje verdens mest avanserte hær med det mest moderne utstyret, og har alle muligheter til å drive sofistikert bombing rettet mot enkeltpersoner. I Gaza har de i stedet teppebombet store områder og kalt det sikkerhet, uten å ta hensyn til at de dreper titusener av sivile, sier han.

Dehumaniseringen av palestinerne i ord-

skiftet gjør det vanskeligere å formidle de menneskelige lidelsene.

– Det er akkurat det samme som skjedde med jødene under andre verdenskrig, og med bosnierne under krigen på Balkan. Dehumanisering er en metode for å gjøre det enklere å akseptere drap på sivile.

Israel har vært en brutal okkupant i Gaza i 70 år, men Johansen mener at enda en grense er krysset i den siste krigen.

– Jeg tror at Israel og deres støttespillere vil få problemer med å forsvare det som har skjedd siden 7. oktober 2023, og samtidig kalle seg demokratiske rettsstater, sier han.

Norsk Folkehjelp har drevet sitt palestina kontor fra Amman i Jordan siden krigen startet.

– Våre folk der følger utviklingen og våre ansatte i Gaza og i våre partnerorganisasjoner i Gaza og på Vestbredden tett. Det som skjer i Gaza er så umenneskelig grusomt at det er vanskelig å fatte at det faktisk er sant. Stans i humanitær nødhjelp til en utsultet befolkning og brudd på våpenhvile er så brutalt at det er ikke til å begripe, fastslår Raymond Johansen.

Siden første mine ble ryddet i Kambodsja i 1992 har Norsk Folkehjelp utviklet seg til å bli en av verdens største humanitære mine-ryddingsoperatører.

INGEBJØRG SØRENES [tekst]

– Ved utgangen av 2024 hadde vi mineryddingsaktiviteter i 21 land. Vi opererer i veldig ulike kontekster – fra rydding av klasebomber som fortsatt ligger igjen etter Vietnamkrigen, til rydding av miner og eksplosiver i noen av de verste væpnede konfliktene vi har sett det siste tiåret, forklarer Aksel Steen-Nilsen, som har vært leder for humanitær mine- og eksplosivrydding i Norsk Folkehjelp siden sommeren.

UKRAINAUTEN SIDESTYKKE.

I den ukrainske hovedstaden Kyiv ligger landkontoret til det som i dag må sies å være Norsk Folkehjelps mest profilerte mineryddingsprogram.

I Ukraina jobber 386 ansatte, 12 minehunder og åtte mineryddingsmaskiner på spreng med å beskytte en hardt prøvet befolkning mot eksplosive våpen i de tre regionene Sumy, Mykolaiv og Kherson.

– Krigen i Ukraina har etterlatt vanvittige mengder udetonerte eksplosiver. Det dreier seg om antipersonellminer, klasevåpen, langdistansemissiler og bomber sluppet fra lufta. Omfanget mangler sidestykke i Europa etter andre verdenskrig, og det vil sannsynligvis ta flere tiår å rydde opp, forklarer Steen-Nilsen.

I tillegg til selve ryddejobben, bruker Norsk Folkehjelp store ressurser kartlegging. Det gjennomføres tekniske undersøkelser av områder hvor man vet eller mistenker at det befinner seg miner. Dialog med befolkningen er også viktig.

For å forhindre mineulykker driver Norsk Folkehjelp opplæring i trygg atferd rundt eksplosiver. I de mest krigsutsatte områdene underviser de i tillegg sivile i hvordan de kan øke egen beredskap og beskytte seg og fami-

FOTO: LUDWIG GUNDERSEN

Aksel Steen-Nilsen

Mine- og eksplosiver viktigere enn noen gang

lien mot bombeangrep og annen eksplosiv krigføring.

AMERIKANSK BISTANDSFrys. Norsk Folkehjelp er blant flere norske organisasjoner som ble hardt rammet da styresmaktene i USA i slutten av januar besluttet å sette sin

bistandsstøtte på vent i tre måneder. I 2024 mottok organisasjonen 460 millioner kroner fra US Department of State til humanitær mine- og eksplosivrydding og destruering av våpen i 13 land.

– Støtten fra USA utgjør 40 prosent av vår totale finansiering av mine- og eksplosivryd-

osivrydding

ding, så for oss som organisasjon er dette naturligvis alvorlig. Selv om vi har fått lov til å gjenoppta aktivitetene våre i de fleste USA-støttede prosjektene, har vi foreløpig måttet si opp totalt 300 ansatte i Irak, Afghanistan, Tadsjikistan, Angola og Jemen. Hva som blir status når den endelige evalueringen av alle

amerikansk-støttede bistandsprosjekter er ferdig, gjenstår å se, sier Steen-Nilsen.

USA har lenge hatt et sterkt eierskap til humanitær mine- og eksplosivrydding, og er verdens største donor på feltet. Aktiviteten inngår i det amerikanske programmet for sikkerhetsbistand, som det historisk sett har vært

← **TRYGG:** En minerydder fra Norsk Folkehjelp fjerner forsiktig utløsermekanismen til en rumenskprodusert MAI75 landmine. Når minen er uskadeliggjort plasseres den sammen med de andre landminene for destruksjon.

FOTO: SEAN SUTTON

FAKTA

- › Nær 2000 mennesker ble drept av miner i verden i fjor og over 3600 ble skadet.
- › Miner og klasevåpen skiller ikke mellom sivile og militære. De har som formål å drepe og lemleste, og blir liggende igjen i flere tiår etter at krigen er slutt.
- › Hver dag blir i gjennomsnitt i 15 mennesker drept eller lemlestet av en mine eller en blindgjenger.
- › Over 80 prosent av ofrene var sivile, og nær 40 prosent var barn – som med sine små kroppar har mindre sjanse til å overleve enn voksne.
- › Siden starten i 1992 har Norsk Folkehjelp totalt ryddet 1,3 milliarder kvadratmeter land og fjernet over 2,1 millioner antipersonellminer og eksplosiver i 45 land.
- › I 2024 kom Norsk Folkehjelps aktiviteter totalt 1,6 millioner mennesker til gode.
- › I tillegg til å rydde miner og eksplosiver, er Norsk Folkehjelp en viktig sivilsamfunnsaktør på våpenfeltet. Organisasjonen hadde en sentral rolle i det globale arbeidet med å få forbudt antipersonellminer, klasevåpen og atomvåpen, og kartlegger status og framgang for de tre våpentraktatene i tre årlige publikasjoner: Clearing the Mines, Clearing Cluster Munition Remnants og Nuclear Weapons Ban Monitor.

bred, tverrpolitisk konsensus rundt i landet.

– Minerydding har i årevis vært en prioritert aktivitet for USA. Vi har dialog med det amerikanske utenriksdepartementet, og håper å kunne fortsette vår felles innsats for minefrie lokalsamfunn også i fremtiden, sier Steen-Nilsen.

Nytt håp i Syria, men fa

Etter 13 år med borgerkrig i Syria, ble Assad-regimet styrtet i desember 2025. En overgangsregjering ledet av den tidligere opprørslederen Ahmed al-Sharaa ble dannet i mars 2025. Norsk Folkehjelp advarer om at syrere som vender hjem etter år på flukt kan bli ofre for miner og eksplosiver.

INGEBJØRG SØRENES [tekst]

– I kjølvannet av regimeskiftet i Syria kan vi vente at store mengder mennesker vil vende hjem og bevege seg inn i farlige, minelagte områder, sier seksjonsleder for Norsk Folkehjelps mineprogrammer i Midtøsten og Sentral-Asia, Jon Juul Jensen.

NORSK FOLKEHJELP I SYRIA

- › Norsk Folkehjelp har vært engasjert i Syria siden 2012, i både opprørskontrollerte og regimekontrollerte områder.
- › Norsk Folkehjelp har bidratt med humanitær respons, forsoning og brobygging på lokalt nivå, og styrket demokratiske krefter i det syriske sivilsamfunnet.
- › Siden 2021 har Norsk Folkehjelps hatt et mineprogram i Syria.
- › Syria ligger på andre plass i verden når det gjelder ulykker, etter Myanmar. Ukraina deler tredjeplassen med Afghanistan.

↑ **USIKRET:** Usikret ammunisjon ligger spredt utover nær sivilbefolkningen i Syria. Det er viktig å rydde etter borgerkrigen. FOTO: ALEKSANDER VIKEBØ

– Etter mange år på flukt har de ingen oversikt over hvor de udetonerte bombene og minefeltene befinner seg, og mange er ivrige etter å komme i gang med gjenoppbyggingen. I en slik situasjon blir minerydding ekstra viktig. Hvis ikke arbeidet intensiveres og prioriteres, frykter vi en enorm økning i antallet mine- og eksplosivofre, advarer han.

Syria har i mange år toppet den dystre statistikken over land med flest mine- og eksplosivofre. Alle landets 14 distrikter antas å ha et mine- og eksplosivproblem, og en

FOTO: LUDVIG SUNDRESEN
Jon Juul Jensen.

tredel av befolkningen må i større eller mindre grad forholde seg til miner og eksplosiver i sitt nabolag.

Norsk Folkehjelp har ryddet i Syria i to år, og var første humanitære mineryddingsoperatør som fikk tillatelse til å etablere seg i regjeringskontrollerte områder. Ett av de viktigste oppdragene hittil har vært å tryggen en palestinsk flyktningleir i utkanten av Damaskus.

Etter Assad-regimets fall og maktovertakelsen i Syria er det forventet at en betydelig andel av de 6,2 millioner syrere som har vært på flukt de siste 13 årene, vil ønske å vende tilbake til hjemstedet sitt.

rer truer

farlige eksplosiver når folk nå vender tilbake til sine hjem

SYRIAS NYE GRUNNLOV. Etter at Assad-regimet ble styrtet i desember 2024, har Syria gjennomgått betydelige politiske endringer.

- En midlertidig grunnlov ble vedtatt i 2025, og skal gjelde for fem år.
- Grunnloven ble etablert av overgangsregjeringen til den midlertidige presidenten, Ahmed al-Sharaa.
- Den nye grunnloven garanterer kvinners politiske og økonomiske rettigheter, ytringsfrihet og pressefrihet.
- En komité jobber nå med å utarbeide en permanent grunnlov for landet.

Barndommen som ble borte

↑ **ARR:** Tre år gamle Rawan har arr i ansiktet etter en ulykke ved et usikret ammunisjonslager.

Den tre år gamle jenta Rawan var sammen med vennene sine i byen Al-Mu'allaqa utenfor Damaskus en dag i februar da ulykken skjedde. De lekte i nærheten av et forlatt område der det tidligere hadde vært militære ammunisjonslagre. Etter Assad-regimets fall og maktovertakelsen i Syria, var lagrene usikret og utgjorde en stor fare for innbyggerne, særlig for barna. Rawan kom i kontakt med ammunisjon som detonerte og ga henne alvorlige brannskader i ansiktet.

MARIA NAAL [tekst]
ALEKSANDER VIKEBØ [foto]

Ulykken har preget hele familien sterkt. Moren til Rawan forteller om et lykkelig barn som elsket å leke med vennene sine. Etter ulykken er hun flau over arrene sine og glemmer seg for de andre barna.

– Ulykken har tatt fra henne barndommen, sier moren Umm Jihad.

Ulykken førte til at foreldrene i byen ikke lenger torde å slippe barna ut for å leke. Frykten for ueksplodert ammunisjon lå som en skygge over barnas liv og frarøvet dem muligheten til å leke og utforske.

Norsk Folkehjelp sendte først inn et kartleggingsteam, og deretter et mine- og eksplosivryddingslag som ryddet området slik at det ble trygt for eksplosiver. De startet nærmest boligbebyggelsen, og sakte men sikkert ble stedet tryggere for innbyggerne.

OPPLÆRING I MINEBEVISSTGJØRING.

Norsk Folkehjelp nøyde seg ikke med å bare rydde området for eksplosiver, de ga også barn og voksne i byen opplæring i hvordan de skulle oppføre seg om de kom i kontakt med eksplosiver, slik at de kan føle seg trygge. De satte også ut vakter for å sikre at ingen av innbyggerne kom i kontakt med

ammunisjonen før ryddingen var fullført.

Moren til Rawan er lettet. – Frykten som dominerte tankene mine hver dag er erstattet av en følelse av ro. Hver dag, når jeg ser at minerydderlaget fortsetter arbeidet i nærheten, føler jeg meg håpefull og optimistisk med tanke på framtida til nabolaget vårt. En dag vil barna våre kunne leke helt trygt ute igjen.

Historien om Rawan fra Syria understreker hvor viktig arbeidet med å rydde miner og eksplosiver er. Og at det haster å trygge folks nabolag, jordbruksområder, skoleveier og fotballbaner for krigens etterlatenskaper. Miner og andre eksplosiver er forferdelige våpen som ikke skiller mellom sivile og militære. De har som formål å skade og lemleste, og blir liggende igjen i flere tiår etter at krigen er slutt.

↑ **LETTET:** Moren til Rawan er lettet for at eksplosivene i nabolaget nå blir kartlagt og ryddet.

Krigen som fortsetter

– 50 år etter

30. april markeres 50-årsdagen for slutten på Vietnamkrigen, som blir ansett som en av de verste konfliktenes i moderne historie. Den varte i tjue år, og har fremdeles fatale konsekvenser for befolkningen. Siden 1975 har udetonerte blindgjenger drept 38 000 mennesker, mens 66 000 har blitt skadet og lemlestet for livet.

INGEBJØRG SØRENES [tekst]
NGUYEN A [foto]

Vietnamkrigen oppsto i kjølvannet av en nesten hundre år lang frigjøringskamp mot fransk kolonistyre. I 1954 hadde franskmennene

innsett at Fransk Indokina var tapt, og i de påfølgende fredsforhandlingene ble det besluttet at Vietnam skulle deles i to fram til det hadde blitt avholdt valg.

I nord tok Viet Minh, ledet av Ho Chi Minh, makta og prøvde å forene landet under et kommunistisk styre. I sør styrte et vestligstøttet regime, som i frykt for en kommunistisk valgseier nektet å gjennomføre valget. Dette utløste et opprør fra motstandsbevegelsen FNL i Sør-Vietnam, støttet av Nord-Vietnams geriljahær Vietcong, og i 1955 var krigen et faktum.

DEN MEST INTENSE BOMBINGEN I VERDENSHISTORIEN. Ho Chi Minh Trail er navnet på et nettverk av veier som snodde seg gjennom fjell og jungel fra Nord-Vietnam, via Laos og Kambodsja og ned mot hovedstaden Saigon i sør. Den demilitariserte sonen var minelagt og utilgjengelig, så under krigen ble dette en av Vietcongs viktigste forsyningsruter for å levere personell og materiell til motstandsbevegelsen FNL.

Ruta ble gjenstand for de mest intense bombetoktene i verdenshistorien, og Quang

↑ **ULYKKE:** Mange vietnamesere lever fortsatt med krigens konsekvenser. Duong Thi Thuy mistet høyrebenet etter å ha tråkket på en mine som 17-åring. Til tross for sitt handikap jobbet hun for å forsørge familien. I dag er hun pensjonist og tilbringer tid med sine voksne barn, som alle har skaffet seg stabile jobber.

Tri-provinsen – med sin plassering på 17. breddegrad, hvor delelinja mellom nord og sør hadde blitt trukket opp få år tidligere – var selve episenteret for bombingene. Enorme mengder klasebomber, flybomber og annen ammunisjon ligger fremdeles igjen.

å drepe

↑ **LETER ETTER EKSPLOSIVER:** To kvinnelige mineryddere leter etter eksplosiver i bakken.

← **RESTER AV KRIG:** Teamleder Tran Thanh Hai tar mål av en granat som har dukket opp etter en flom i Thua Thien Hue-provinsen. Den blir fraktet til Norsk Folkehjelps sprengningsområde for sikker detonering.

↓ **BRO:** Hien Luong-broen på delelinja mellom nord og sør – da og nå.

Også naboprovinser Quàng Binh og Thua Thien Hue ble hardt rammet. En nasjonal kartlegging fra 2014 konkluderte med at omtrent 18 prosent av Vietnams landareal var befengt med eksplosiver – i alle landets 63 provinser.

KRIGEN OG DENS KONSEKVENSER. Tapstallene varierer, men det er anslått at mellom 405 000 og 627 000 sivile vietnamesere mistet livet i løpet av Vietnamkrigen, i tillegg til hundretusener av soldater på begge sider. Mens USA forsynte Sør-Vietnam med soldater og materiell, fikk de kommunistledede geriljastyrkene i Vietcong støtte fra Sovjetunionen og Kina.

Vietcong ble ofte omtalt som den usynlige fienden. De hadde gravd ut kilometerlange underjordiske tunnelsystemer, og var vant til å forsere jungel og villnis. Selv om USA bombet landet sønder og sammen, klarte Vietcong gjennom sin geriljatakikk likevel å påføre de amerikanske troppene enorme tap.

Tet-offensiven i 1968 markerte et vendepunkt i krigen. USA mistet troen på at krigen kunne vinnes, og trakk seg gradvis ut. I

↑ **AGENT ORANGE:** Fire søsken som alle er rammet av Agent Orange, det giftige plantemiddelet som USA brukte under krigen. 50 år etter krigen tok slutt blir fortsatt tusenvis av vietnamesiske barn hvert år født med misdannelser i disse områdene. FOTO: NGO XUAN HIEN

1975 inntok nordvietnamesiske soldater Saigon, og krigen var over. Etterspillet var brutalt: En million politifolk og militærperso-

nell fra Sør-Vietnam ble sendt til omskolingsleirer, og mange av dem endte sitt liv der. Titusener flyktet, og bare i Norge tok vi ►

↑ **KARTLEGGER:** Tran Thi My Le intervjuer to lokale bønder for å få kartlagt hvilke områder i landsbyen som kan være rammet av eksplosiver. Etter å ha hørt dem fortelle om krigen, viser hun dem bilder av ulike typer bomber og granater og lærer dem hva de skal gjøre og hvem de skal kontakte dersom de oppdager noe mistenkelig.

↑ **PEKER UT:** I Dong My, en landsby i Hue-provinsen, peker 81-år gamle Nguyen Thi Gai ut eksplosive gjenstander som hun drar kjensel på. I 1965, da Be (foran i blomstrete kjole) var bare en uke gammel, eksploserte et prosjektil inne i huset deres. Trykkbølgen ga lillesøsteren en varig hjerneskade.

MINERYDDING OG HUMANITÆR INNSATS

Norsk Folkehjelp har jobbet med å lokalisere, rydde og destruere klasebomber og andre eksplosive rester etter krig i Vietnam i snart 20 år, og er en av de største internasjonale hjelpeorganisasjonene i landet. Vi har rundt 400 ansatte, og har operasjoner i de fire provinsene Quang Tri, Thua Thien Hue, Quang Binh og Kon Tum. Vi driver også en hjelpelinje hvor folk kan ringe hvis det skulle dukke opp en granat eller en mistenkelig ball. Hittil har vi fjernet og destruert over 155 000 klasebomber i Vietnam. Men millioner gjenstår.

↑ **DIALOG:** For å sikre at ryddeinnsatsen settes inn på riktig sted, er god dialog med lokalbefolkningen alfa og omega.

imot over 13 000 vietnamesiske båtflyktninger i årene etter krigen.

I dag er Vietnam mer å regne som en sosialistisk stat som beveger seg i vestlig retning. Forholdet til USA ble normalisert i 1995, og det er i dag utstrakt handel mellom de to landene.

VÅPNENE SOM FORTSATT DREPER. Totalt ble 413 130 tonn klaseammunisjon sluppet over Vietnam mellom 1965 og 1973. Et klasevå-

pen er en beholder som kan inneholde opptil 100 mindre bomber som slippes over et stort område. Et utbredt problem med dette våpenet – og bakgrunnen for at det ble forbudt etter internasjonal lov i 2010 – er at en høy andel av småbombene ikke blir utløst i møte med bakken, og i stedet blir liggende udetonerte helt til noen kommer borti dem. I Vietnam og nabolandene er disse bombene fortsatt en del av hverdagen, og kan når som helst dukke opp under hagearbeid, renove-

ringsarbeid eller i verste fall på et sted hvor barn leker.

Tragisk nok er det ikke bare bombene som er farlig for befolkningen. For å tvinge de nordvietnamesiske geriljasoldatene fram i lyset, brukte USA giftige brannvåpen som napalm og Agent Orange til å brenne ned vegetasjonen. Kjemikaliene trakk ned i grunnvann og jordsmonn, og har ført til at mange barn i disse områdene den dag i dag fødes med misdannelser.

Mineryddere med sterk motivasjon

Da Pham Thanh Trung var åtte år gammel, ble faren hans drept av en klasebombe som gikk av mens han var ute og jobbet i hagen. Yngstemann i søskenflokket på fire var da fortsatt bare et spedbarn, og moren måtte jobbe på spreng for å få endene til å møtes.

INGEBJØRG SØRENES [tekst]

Den traumatiske hendelsen fortsatte å hemseke Trung i mange år. Et spørsmål han til stadighet stilte seg, var hvordan de kunne bli kvitt de eksplosive restene fra krigen – en gang for alle.

I 2017 kom han over en jobbannonse fra Norsk Folkehjelp, og søkte. I starten jobbet han med å gjennomføre tekniske undersøkelser, men etter hvert ble han minerydder.

– Å gi innbyggerne i Quang Tri-provinsen en tryggere framtid er min måte å hedre faren min på. Minerydding hindrer ikke bare ulykker, det gir bøndene jorda tilbake, sier Trung.

NÆR FAMILIE RAMMET. Takket være den iherdige innsatsen til Norsk Folkehjelps mineryddere, har Quang Tri tatt betydelige skritt mot en trygg provins i løpet av de siste 20 årene. Mange av dem har sin egen personlige motivasjon for å ta på seg det farlige oppdraget med å rydde bomber og eksplosiver. De fleste har nær familie som har blitt rammet av en udetonert bombe etter at krigen var over.

En av dem er Nguyen Thi Hai Van, kvinnen som i dag leder det kvinnelige mineryddingsteamet i Quang Tri-provinsen. Familien hennes er fra Quang Tri Town, et område preget av intense kamper under krigen. I 1968 ble hjemmet deres truffet av artilleriild, og søsteren hennes, som bare var seks år gammel, mistet livet. Selv om dette skjedde før Nguyen ble født, har det satt dype spor i familien og påvirker henne fortsatt i arbeidet hun gjør. Hvert år i november markerer familien søsterens bortgang.

STOR ANERKJENNELSE. Van kom til verden mens familien var på flukt. Hun har få minner fra krigen, men enkelte bilder har festet seg

↑ **FAREN DREPT:** Det var farens ulykke som motiverte Pham Thanh Trung til å bli minerydder for Norsk Folkehjelp.

↑ **TEAM:** Norsk Folkehjelps eminente kvinnelige mineryddingsteam i Quang Tri.

↑ **PUST I BAKKEN:** Nguyen Thi Hai Van (i midten) tar en velfortjent pause sammen med sine kollegaer i det kvinnelige mineryddingsteamet.

– scener av bombing, mennesker som gråter, og familien som løper for å søke dekning mot bomberegnet. Hun husker at de bodde i en teltleir da krigen tok slutt i 1975.

I dag har Nguyen to sønner, og gjennom jobben i Norsk Folkehjelp har hun og flere av hennes kvinnelige kollegaer oppnådd stor anerkjennelse for sin innsats. De har deltatt i riksdekkende TV-talkshow, fått besøk av Reuters, og flere av dem har blitt invitert til å tale i FN.

Landryddinga som forvandla livet til bonden

35 år gamle Chanthoeun bur i landsbyen Vorng i Kambodsja. Frå denne landsbyen måtte Chanthoeun evakuere til ein annan provins på grunn av faren si tilknytning til det militære. Men i 2013, etter at han hadde gifta seg med Sopheap, vende han attende til heimbyen med ein draum om å dyrke cashewnøtter på jorda si.

TUY NIMOL [tekst]

Chanthoeun si reise var ikkje utan utfordringar. Under klargjeringa av jorda si kom han ofte over eksplosive krigsrestar som hindra han frå å plante i visse område. Trass i risikoane tok han av og til sjansen på å brenne desse restane saman med anna rask, og var nøye med å opphalde seg på sikker avstand.

Kambodsja har eit alvorleg problem med miner og andre eksplosive restar etter krigen, særleg klaseammunisjon som er resultatet av 30 år med konflikthar mellom 1960- og 1990-åra. Trass i meir enn tre tiår med arbeid med minerydding, er landet framleis massivt påverka.

Mengda av klasebombelevningar i område som landsbyen Vorng har stengt tilgangen til jordbruksland, hindra jordbruksproduksjon og avgrensa tilgangen til nødvendige ressursar for lokalt næringsliv. Samfunn med avgrensa eller inga inntekt har ikkje noko anna val enn å bruke forureina jord, trass i at dei medvitne om dei farane som er knytte til det.

Chanthoeun si jord var ikkje noko unntak. Han hadde sju hektar jord til oppdyrking, men nesten halvparten av jorda var forureina med klasebomber. Forureininga avgrensa alvorleg ønsket hans om å utnytte jorda fullt ut og få ei tilstrekkeleg inntekt.

AUKA PRODUKTIVITET OG BETRE INNTEKT.

I 2020 begynte Norsk Folkehjelp å kartlegge og rydde jorda til Chanthoeun. I februar 2024 hadde dei fullført jobben på jorda hans, og hadde funne og øydelagt 20 klasebomber. Dette tillét Chanthoeun å bruke all jorda si til fulle, og førte til auka produktivitet og betre inntekt.

– Eg føler meg lykkeleg og tilfreds over at jorda mi er fullstendig rydda, noko som tillét meg å utvide dyrkingsarealet mitt

↑ **EKSPLOSIVRYDDER:** En ansatt i Norsk Folkehjelp rydder klasebomber i Ratanakiri i Kambodsja. FOTO: RITHY PANHA

↑ **NYPLANTET:** Chanthoeun snakker med en ansatt i Norsk Folkehjelp i Kambodsja, på jorda si som er fritt for eksplosive og der han nå har plantet tre ulike planteslag. FOTO: TUY NIMOL

med sju hektar kassava og gummitre. Gjennom hausting av cashew og kassava dei to siste åra har eg auka inntekta mi og tener omkring ti millionar riels [rundt 2500 USD] årleg, seier Chanthoeun.

Norsk Folkehjelp sine operasjonar i Ratanakiri har gitt sikre landområde attende til lokalsamfunn. Slike initiativ bidrar både direkte og indirekte til sikre nærmiljø, dei utviklar infrastruktur, styrkar utdanning, forbetrar levevilkår og stimulerer sosio-økonomisk vekst.

Norsk Folkehjelp arbeidde frå oktober 2023 til juni 2024 med å frigjere eit totalt landområde på 11 736 488 m² land som inneheldt klasebomber. Denne innsatsen gagnar direkte 9749 menneske.

Nytt håp

I den stille landsbyen Kyse-livka i Mykolaiv-regionen, sør i Ukraina, dyrket bonden Serhii Volotkovych jorda si i 23 år. For tre år siden skulle alt endre seg.

EVHENYIA ZHYHALKYNA og MARIJN VAN BROEKHOVEN [tekst]

– Jeg vokste opp i Kyselivka, jeg fullførte skolen her, og hele livet mitt har jeg tilbrakt her, sier han, og kaller landsbyen sitt hjem, selv om han nå bor med familien sin i byen Mykolaiv, ikke langt unna.

Jorda, som en gang var en del av et kollektiv, ble omfordelt etter Sovjetunionens kollaps, og Serhii Volotkovych har siden den gangen dyrket hvete, solsikker, mais og erter. I landsbyen har det alltid vært en sterk følelse av fellesskap, hvor naboer hjalp hverandre med å reparere maskiner, dele ressurser og høste sammen. Selv i vanskelige tider gjorde denne ånden Kyselivka til et godt sted å bo og drive gård.

ANGREP FRA RUSSISKE JAGERFLY. Men alt endret seg 24. februar 2022. Den morgenen, mens Volotkovych forberedte seg på en arbeidsdag i gårdsverkstedet sitt, angrep russiske jagerfly Kulbakine, en ukrainsk flybase nær Mykolaiv. Den plutselige fiendtlige eskaleringen tvang ham til å stenge alt og skynde seg tilbake til byen for å hente kona og de tre små barna og ta dem til en annen landsby i et tryggere område.

Da russiske styrker rykket fram, ble Serhii Volotkovych' gård fanget i ødeleggelsene. Verkstedet hans ble overtatt av russiske soldater, utstyret hans ble ødelagt, og forsyningene hans ble plyndret.

– Russerne slo seg ned i verkstedet mitt, forklarer han. – De rev ut porter, stjal drivstoff og tok til og med traktoren min. Da jeg fant den senere, var den skadet og ubrukelig.

for bøndene i Kyselivka

↑ **RYDDER:** Tetania Kashpurenko arbeider i et minefelt i Kyselivka der Serhii Volotkovych' gård ligger.

↑ **LETTET:** Serhii mens han ser ut over det ryddede landet sitt.

Krigens kostnader omfattet ikke bare ødelagt jord og materielle tap – mange landsbyboere flyktet, og noen kom aldri tilbake. Volotkovych sørger over tapet av naboene. Noen ble drept i luftangrep, andre er savnet.

– Dette var folk jeg jobbet med, og jeg savner dem dypt, sier han.

EN NY BEGYNNELSE. Til tross for tapene er Serhii Volotkovych bestemt på å ikke gi opp. Da området ble frigjort, begynte han den langsomme prosessen med å gjenoppbygge gården sin og plante hvete og bygg på de få delene av jorda som var trygge. Men landmi-

ner og andre eksplosive rester var et betydelig hinder for gjenoppbyggingen.

Norsk Folkehjelp startet manuelle mineryddingsoperasjoner i Kyselivka landsby i juli 2023, og året etter kom det minehunder og mineryddingsmaskiner til. En del av Volotkovych' land ble ryddet året etter, mens arbeid på andre deler fortsatt pågår. Mer enn 50 000 m² land er frigjort for eksplosiver og returnert til ham. Norsk Folkehjelps ryddingsteam fant 61 eksplosiver på gården. Alle gjenstander ble trygt fjernet og overlevert til den ukrainske statens nødtjeneste for destruksjon.

Minerydding er viktig ikke bare for Serhii Volotkovych, men for hele landet. Det er et avgjørende skritt i den sosiale og økonomiske gjenoppbyggingen av Ukraina, og hjelper folk med å vende tilbake til hjemmene sine og gjenoppta livene sine.

ARBEIDET BLIR DYPT PERSONLIG. Tetiana Kashpurenko er minerydder og mor til to gutter. Hun er en viktig del av innsatsen for å rydde land i Kyselivka. For henne og mange andre ansatte i Norsk Folkehjelp er arbeidet dypt personlig – det handler om å gjenopp-

rette sikkerhet og stabilitet i landet hennes.

– Jeg vil gjøre noe nyttig, gjøre en forskjell, sier hun. – Jeg hjelper til ved å rydde minefeltene. Det føles litt som frivillig arbeid. Jeg vil at barna mine skal leve på ryddet land, i et trygt land.

Tetiana Kashpurenko og kollegene hennes fortsetter arbeidet, vel vitende om at innsatsen deres er avgjørende for å hjelpe familier med å vende tilbake til hjemmene sine. For Serhii Volotkovych tar den virkeligheten allerede form. Med trygt land tilgjengelig forbereder han seg allerede på neste plantesesong. Han planlegger å dyrke hvete og bygg på de ryddede feltene, og gradvis gjenopprette gårdens produktivitet.

– Ugresset har tatt over, men vi vil dyrke igjen, sier han, bestemt på å få tilbake det som gikk tapt. Mineryddingsinnsatsen i Kyselivka har gitt ham en sjanse til å arbeide på jorda uten frykt. Hver ryddet hektar er et skritt i riktig retning – ikke bare for ham og familien, men for hele landsbyen, der flere bønder håper å kunne følge hans eksempel og vende tilbake til åkrene sine.

Fordømmer baltiske stater og Polens intensjon om å trekke seg fra Mine-konvensjonen

Norsk Folkehjelp er alvorlig bekymret over den nylige kunngjøringen fra forsvarsdepartementene i Polen, Litauen, Estland og Latvia om å trekke seg fra Minekonvensjonen.

INGEBJØRG SØRENES [tekst]

Konvensjonen, som ble framforhandlet i Oslo i 1997, har vært en hjørnestein i internasjonal humanitærrett og reddet millioner av liv ved å forby bruk av antipersonellminer. En tilbaketrekning vil svekke beskyttelsen av sivile og undergrave betydningen av internasjonal humanitærrett.

– Antipersonellminer er utdannede våpen fra den kalde krigen, og har ingen reell militær nytteverdi i en moderne verden. De gir kun en falsk følelse av sikkerhet. Den fremste egenskapen til disse våpnene er å drepe, lemleste og terrorisere sivile under og etter krig, sier Norsk Folkehjelps leder for våpenpolitikk, Kristina Đurić. – Norsk Folkehjelp ser daglig de fatale konsekvensene i minerammede land over hele verden. I fjor var 84 prosent av alle registrerte mineofre

sivile, og 37 prosent var barn.

Ifølge Đurić er det å forlate Minekonvensjonen ensbetydende med å godta økt risiko for død og lemlestelse i egen befolkning og langt mer utfordrende gjenoppbygging etter krig. Hun oppfordrer Polen, Litauen, Estland og Latvia er å revurdere sitt standpunkt og opprettholde forpliktelsen om å beskytte sivile.

– Opprustning i Europa må gjennomføres i samsvar med internasjonal rett og humanitære prinsipper. Å investere i antipersonellminer som del av en forsvarsplan er sløsing med både tid og ressurser. I stedet for å bygge sin forsvarsevne på en illusjon, burde disse landene ta inn over seg flere tiår med veldokumentert erfaring som entydig fastslår at disse våpnene koster adskillig mer enn de smaker, avslutter hun.

↑ **MINEFARE:** Skilt som advarer om at det er fare for miner tett opp til boligene til folk i Ukraina. FOTO: SEAN SUTTON

LYS OPP I MØRKET MED KVALITETSLYKTER FRA FENIX

HÅNDLYKTER // HODELYKTER // SYKKELLYKTER // CAMPINGLYKTER

LYKTER TIL SØK OG REDNING

Kraftig og kompakt lykt med bred stråle. Hele 10.000 lumen!

LR35R

10.000 lumen

500m maks rekkevidde

Superkraftig hodelykt med separat batteriboks og hele 4000 lumen!

HP35R

4000 lumen

450m maks rekkevidde

VEIL. PRIS

kr 2.850,-

VEIL. PRIS

kr 3.300,-

Tilgjengelig i to versjoner

Spesialpriser til Norsk Folkehjelp lokallag. **KONTAKT OSS!**

8 av 10
Villmarksliv, des 2024

TERMISK TEKNOLOGI

Termiske kikkerter fra Pulsar

– Perfekt til søk og redning!

REKKEVIDDE 2300 M

TELOS XG50

Veil. pris fra 32.000,-

REKKEVIDDE 1800 M

TELOS XP50

Veil. pris fra 36.500,-

REKKEVIDDE 1350 M

MERGER LRF XP35

Veil. pris 39.500,-

REKKEVIDDE 2300 M

MERGER LRF XT50

Veil. pris 73.000,-

Pulsar egenskaper

- Hurtigstart, bilde innen 3-4 sekunder
- WiFi og video på alle enheter
- Temperaturløstoleranse -25 til +40/50
- Utskiftbare ladbare batterier
- Vannettett IPX7
- Norsk meny på alle enheter

📍 @PulsarVisionNorway

📧 @pulsar.vision.norway

🌐 pulsarvision.no

📺 PulsarVision

TENO ASTRO

Teno Astro AS

Industriveien 8b

6517 Kristiansund N

Tlf.: 71 56 57 10

post@tenoastro.no

www.tenoastro.no

SPESIALPRISER TIL NORSK FOLKEHJELP LOKALLAG. KONTAKT OSS!

32 | APPELL 2/2025

LO Norge

Et godt arbeidsmiljø
og topp sikkerhet
– to sider av samme sak

 Norsk Lokomotivførerforbund

 Skolenes landsforbund
Skuvllaid riikkalihttu | Skoleforbundet i LO

LO Media

 Norsk Nærings- og
Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Sørmarka
KONFERANSEHOTELL

 1892
Norsk
Jernbaneforbund

 Fred. Olsen & Co.

ANNONSER

Norsk Folkehjelp takker for støtten fra lokale klubber og foreninger

 Fellesforbundet
Avd. 57 Nord Rogaland

 Fellesforbundet
Avd. 5

 Avd. 3
Møre og Romsdal

 Fellesforbundet
Avd. 23 Raufoss J & M – www.ff23.no

 Fellesforbundet
Marinestasjonen

 FAGFORBUNDET
Frogn

 Fellesforbundet
Avd. 19 Sogn & Fjordane Fagforening

 Fellesforbundet
Avd. 25 Stavanger

 Norsk Tjenestemannslag
Norsk Medisinaldepot

 Fellesforbundet
Avd. 26 Østfold Fagforening

 Fellesforbundet
Oslo Grafiske Fagforening

 Norsk Tjenestemannslag
Mattilsynet

 Fellesforbundet
Avd. 53 Nordre Nordland og Sør-Troms

 Avd. 91 Bodø

 Avd. 40 Kristiansund

 Fellesforbundet
Avd. 43 Øvre Buskerud Fagforening

 Avd. 15 Innlandet

 ELog IT
Hordaland/Sogn og Fjordane
Elektroarbeidernes Fagforening

 Fellesforbundet
Avd. 108 Innherred Fagforening

 Avd. 21 Fredrikstad

 Fellesforbundet
Avd. 185 Flyarbeidernes Forening

 Fellesforbundet
Avd. 29 Søre Sunnmøre

 Fellesforbundet
Avd. 747 Unionen Fagforening

 Fellesforbundet
Avd. 75 Halden Fagforening

Støtt spleisen
Støtt trening av minehunder til Ukraina

Gå til spleis.no/minehund

SPLEiS
fra SpareBank 1

Norsk Folkehjelp takker sine hovedsamarbeidspartnere

– fellesskap i hverdagen

OM NORSK FOLKEHJELP

Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vi jobber med internasjonalt utviklingsarbeid, humanitær mine-rydding, sanitet og redningstjeneste, integrering og asyl. Norsk Folkehjelp har mer enn 15 000 medlemmer i Norge og 2200 ansatte i over 40 land.

OM APPELL

Appell er et fagblad for Norsk Folkehjelps medlemmer, ansatte, samarbeidspartnere og støttespillere. Formålet med Appell er å formidle Norsk Folkehjelps synspunkter og bidra til intern og eksternt debatt omkring de standpunkt organisasjonen tar. Appell skal ha en fri og kritisk dekning av Norsk Folkehjelps aktiviteter nasjonalt og internasjonalt og etterstrebe å gi et realistisk bilde av resultatene av Norsk Folkehjelps arbeid og ressursinnsats.

HER FINNER DU OSS:

Norsk Folkehjelps regionkontorer nåes på tlf.: 22 03 77 00

REGION NORD

Postboks 6166,
9291 TROMSØ
regionkontoret.nord@npaid.org

REGION MIDT-NORGE

Olav Tryggvasonsgate 5,
7011 Trondheim
regionkontoret.midt@npaid.org

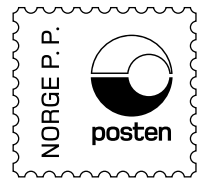
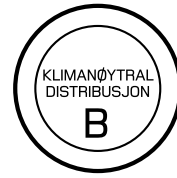
REGION VEST

Lars Hillesgt. 19, 3. etg, 5008 BERGEN
regionkontoret.vest@npaid.org

REGION ØST OG KURSKONTORET

Besøksadresse: Folkets Hus, Hunndalen
Postadresse: Pb 611, 2809 GJØVIK
regionkontoret.ost@npaid.org
kurs@npaid.org

Returadresse:
Norsk Folkehjelp
Postboks 8844, Youngstorget
0028 OSLO

Støtt vår 1. mai-aksjon!

FOLK

FOTO: MARWAN ALI

vøpps til 818573

FORANDRER

FOTO: WERNER ANDERSON

VERDEN!

**Norsk
Folkehjelp**

Støtt vår 1. mai-aksjon: Ulikheten øker, kriser rammer og autoritære krefter styrker grepet. Norsk Folkehjelps partnere redder liv og kjemper for rettferdighet verden over, ofte med fare for eget liv. Styrk grasrota - støtt arbeidet deres.